

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	1
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

1.	ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА	4
2.	ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА	10
2.1.	База за изготвяне на консолидирания финансов отчет	10
2.2.	Дефиниции	17
2.3.	Принципи на консолидация	18
2.4.	Сравнителни данни	21
2.5.	Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 16	21
2.6.	Функционална валута и валута на представяне. Признаване на курсови разлики.	23
2.7.	Приходи	23
2.8.	Разходи	30
2.9.	Финансови приходи и разходи	30
2.10.	Имоти, машини и оборудване	31
2.11.	Нематериални активи	33
2.12.	Инвестиции в съвместни дружества	33
2.13.	Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	34
2.14.	Финансови активи по амортизирана стойност	36
2.15.	Търговски и други вземания	36
2.16.	Срочни депозити в банки	37
2.17.	Парични средства и парични еквиваленти	37
2.18.	Търговски и други задължения	38
2.19.	Лизинг	38
2.20.	Правителствени финансираня	43
2.21.	Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство	44
2.22.	Акционерен капитал и резерви	46
2.23.	Данъци върху печалбата	46
2.24.	Финансови инструменти	47
2.24.1.	Финансови активи	47
2.24.2.	Финансови пасиви	53
2.24.3.	Компенсиране (нетирание) на финансови инструменти	53
2.25.	Основна нетна печалба на акция	54
2.26.	Сегментно отчитане	54
2.27.	Оценяване по справедлива стойност	55
2.28.	Преценки от определящо значение при прилагане на счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.	58
3.	ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ	65
4.	ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА	66
5.	РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ И КОНСУМАТИВИ	66
6.	РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	67
7.	РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	67
8.	ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	68
9.	ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	68
10.	ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	68
11.	РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	69
12.	ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	70
13.	ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	71

14.	НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	72
15.	ИНВЕСТИЦИИ В СЪВМЕСТНИ ДРУЖЕСТВА	73
16.	ФИНАНСОВИ АКТИВИ ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	75
17.	АКТИВИ И ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	78
18.	ДЪЛГОСРОЧНО ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	80
19.	ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ	80
19.1.	ВЗЕМАНИЯ ОТ КЛИЕНТИ	80
19.2.	ВЗЕМАНИЯ ОТ КОНТРАГЕНТИ ЗА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ	81
20.	ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	82
21.	ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	84
22.	КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	85
23.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ	87
24.	ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	90
24.1.	ПОЛУЧЕНИ ГАРАНЦИОННИ ДЕПОЗИТИ ОТ КОНТРАГЕНТИ	90
24.2.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ДОСТАВЧИЦИ	90
24.3.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КОНТРАГЕНТИ ЗА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ	91
24.4.	ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	91
25.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ	92
26.	ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ	92
27.	ЛИЗИНГ	93
28.	ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ	94
29.	ПРИДОБИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО	95
30.	СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ	99
31.	УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК	102
32.	СВЪРЗАНИ ЛИЦА И СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	108
33.	УСЛОВНИ АКТИВИ И ПАСИВИ	110
34.	СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД	110

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА

Група Българска Фондова Борса (Групата) включва Българска Фондова Борса АД (Дружество-майка/Борсата/БФБ), две дъщерни дружества (Сервиз финансови пазари ЕООД и Българска независима енергийна борса ЕАД) и едно съвместно дружество (СЕЕ Линк ДОО, Скопие).

Дружество – майка

Българска фондова борса АД (Дружество-майка, Борсата) е търговско дружество, създадено през месец ноември 1991 г. Дружеството е със седалище и адрес на управление гр. София, ул. Три уши № 6. Съдебната регистрация на дружеството е от 1991 г. с Решение № 25156/08.11.1991 г. на Софийски градски съд.

Българска фондова борса АД е публично акционерно дружество. Към 31.12.2019 г. капиталът на дружеството е разпределен в 6,582,860 броя безналични поименни акции с номинална стойност на една акция - един лев (31.12.2018 г. 6,582,860 броя безналични поименни акции с номинална стойност на една акция - един лев).

На 09.12.2010 г. в Търговския регистър е вписано увеличение на основния капитал на Борсата със 715,000 лева от 5,867,860 лева до 6,582,860 лева чрез издаване на нови 715,000 броя обикновени поименни безналични акции с право на глас срещу парична вноска от акционера на дружеството Министерство на финансите на Република България.

Дъщерни дружества

Дъщерното дружество **Сервиз финансови пазари ЕООД** е регистрирано съгласно решение № 2 на СГС от 6 март 2007 г. Дружеството е със седалище и адрес на управление гр. София, ул. “Три уши” № 6.

Първоначално същото е регистрирано като търговско дружество - съвместно контролирано предприятие със съдружници - Българска Фондова Борса АД и Централен депозитар АД и капитал от 80 х. лв. На 12 октомври 2006 г. по решение на Общото събрание на съдружниците на съвместното дружество (ДВ бр.191 от 2006 г.), Централен депозитар прекратява участието си. Взето е решение за намаляване на капитала на дружеството от 80 х. лв. на 40 х. лв., при което напусналият съдружник е получил изцяло обратно средствата от своя дял в съвместното предприятие.

С решение от 26.08.2019 г. капиталът на дъщерното дружество е увеличен с 80 х. лв., от 40 х. лв. на 120 х. лв. Промяната е вписана в Търговския регистър на 12.09.2019 г.

Дъщерното дружество **Българска независима енергийна борса ЕАД (БНЕБ ЕАД)** е учредено през 2014 г. Същото е регистрирано като еднолично акционерно дружество в град София, вписано в Търговския регистър с ЕИК 202880940.

Седалището и адресът на управление на БНЕБ ЕАД е град София - 1000, район Оборище, бул. „Васил Левски“ № 138.

Българска фондова борса АД придобива контрол над дружеството през 2018 г. съгласно договор от 03.01.2018 г., сключен между БФБ АД и Български енергиен холдинг ЕАД, за покупка

и придобиване на 100 % от акционерния капитал на БНЕБ ЕАД или 217,664 броя обикновени поименни акции с право на глас, с номинална стойност 10 лв. и представляващи 100 % от капитала Българска независима енергийна борса ЕАД на покупна стойност 5,200,000 лв. Промяната в собствеността е вписана в Търговския регистър на 15.02.2018 г.

Съвместно дружество

Съвместното дружество **СЕЕ Линк ДОО, Скопие** е учредено на 15.04.2014 г. по силата на сключено съвместно споразумение между Българска фондова борса АД, Македонска борса за ценни книжа АД, Скопие и Загребска борса АД. Съгласно условията на споразумението всяка една от страните притежава 33,33 % от капитала на учреденото дружество. Дружеството е със седалище ул. „Орце Николов“ 75, Скопие, Македония.

1.1. Собственост и управление на дружеството - майка

На 21.12.2010 г. в Търговския регистър е вписан и обявен статутът на Борсата като публично дружество, както и новият устав на дружеството.

Към 31.12.2019 г. регистрираният акционерен капитал на Българска фондова борса АД възлиза на 6,583 х. лв., разпределен в 6,582,860 обикновени поименни акции с право на глас с номинална стойност на акция - 1 лев.

Разпределението на основния акционерен капитал е:

	31.12.2019	31.12.2018
Държавата, чрез Министерство на финансите	50.05%	50,05%
Други юридически лица	19.76%	20,56%
Инвестиционни посредници и търговски банки	16.24%	15,89%
Физически лица	13.95%	13,50%

Българска фондова борса АД е публично дружество, по смисъла на чл. 110, ал.1, т.2 от ЗППЦК.

Дружеството има едностепенна система на управление със *Съвет на директорите* от петима членове. Ръководството на дружеството в лицето на Съветът на директорите има следния състав към 31.12.2019 г.:

- Асен Василев Ягодин (Председател),
- Васил Димитров Големански (Заместник-председател),
- Маню Тодоров Моравенов
- Любомир Николаев Бояджиев
- Христина Стефанова Пендичева.

На основание чл.40, във връзка с чл. 39, ал.1 от Устава на „Българска фондова борса“ АД, дружеството се представлява от Изпълнителния директор - Маню Тодоров Моравенов. През периода от 26.05.2018 г. до 25.10.2019 г. изпълнителен директор на дружеството е Иван Ангелов Такев, а до 26.05.2018 г. - Васил Димитров Големански.

До 07.09.2018 на мястото на Христина Стефанова Пендичева като член на Съвета на директорите е била Маринела Пирينوفا Петрова. Решението за промяната е взето на Общо

събрание на акционерите, проведено на 18.06.2018 г. и е вписано в Търговския регистър на 07.09.2018 г.

С оглед на въведените с разпоредбите на чл. 158, ал. 3 и 4, във връзка с чл. 14 от Закона за пазарите за финансови инструменти (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2018 г.), ограничения относно участието на лицата, управляващи дейността на пазарен оператор, в управлението на други юридически лица, и с цел привеждане на дейността на БФБ в съответствие с изискванията на закона, с решение на Съвета на директорите на дружеството от 15.05.2018 г. Васил Димитров Големански е освободен от длъжността Изпълнителен директор на Българска фондова борса. На негово място е избран Иван Ангелов Такев. Промяната е вписана в Търговския регистър на 26.05.2018 г.

С решение на Общо събрание на акционерите, проведено на 17.09.2019 г., Иван Ангелов Такев е освободен като член на Съвета на директорите и длъжността Изпълнителен директор на Българска Фондова Борса АД. На негово място за член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор на Българска Фондова Борса АД е избран Маню Тодоров Моравенов. Промяната е вписана в Търговския регистър на 25.10.2019 г, след одобрение на кандидатурата от КФН.

Одитният комитет подпомага работата на Съвета на директорите, има роля на лица натоварени с общо управление, които извършват мониторинг и надзор над вътрешната контролна система, управлението на риска и системата на финансово отчитане на дружеството.

Членовете на одитния комитет са:

- Сирма Атанасова – председател
- Мариана Симова – член
- Радослав Желязов – член.

Управлението на дъщерните дружества е както следва:

Българска независима енергийна борса ЕАД

Дъщерното дружество има едностепенна система на управление със *Съвет на директорите* от трима членове. Към 31.12.2019 г. и към 31.12.2018 г. ръководството на дружеството в лицето на Съветът на директорите има следния състав:

- Константин Валериев Константинов
- Васил Димитров Големански
- Любомир Николаев Бояджиев

Сервиз финансови пазари ЕООД

Дружеството се управлява от Управител – Иван Росенов Райков

Към 31.12.2019 г. общият брой на персонала в Групата е 55 служители (31.12.2018 г.: 52 служители).

1.2. Структура на Групата и предмет на дейност

Структурата на Групата включва Българска Фондова Борса АД като дружество – майка и посочените по-долу дъщерни дружества:

Дъщерни дружества	31.12.2019 Участие %	31.12.2018 Участие %	Дата на придобиване на контрол
Сервиз финансови пазари ЕООД	100	100	12.10.2006
Българска независима енергийна борса ЕАД	100	100	15.02.2018

Предметът на дейност на дружествата от Групата е както следва:

Дружество-майка

Дружеството-майка е лицензирано с разрешение издадено от Държавната комисия по ценните книжа да извършва дейност като фондова борса.

Предметът на дейност на дружеството-майка включва следните видове операции и сделки:

- организиране на търговия с ценни книжа и други финансови инструменти;
- организиране и поддържане на информационна система за търговия с ценни книжа;
- създаване и поддържане на клирингова система за гарантиране на поетите задължения по сделките с ценни книжа, извършвани на нея.
- в качеството ѝ на ОМП, БФБ извършва оповестяване на доклади за търговия от страна на инвестиционните посредници

С решение на Общо събрание на акционерите на Българска фондова борса АД, проведено на 13.09.2010 г., предметът на дейност е променен както следва: организиране на регулиран пазар на финансови инструменти като система за търговия, която среща или съдейства за срещането на интересите за покупка и продажба на финансови инструменти, допуснати до търговия на регулирания пазар, на множество трети страни, в рамките на системата и въз основа на правила, като резултатът е сключване на сделки с тези инструменти. Системата функционира редовно и в съответствие с изискванията на ЗПФИ и актовете по прилагането му.

След получаване на лиценз за МСТ от Комисията за финансов надзор, бе създаден сегмент на МСТ за растеж на малки и средни предприятия. Той позволява на малките предприятия, като използват съществуващата възможност в MiFID II да наберат капитал и да привлекат инвеститори, без да издават Проспект, одобрен от регулатора, при условие че размерът на емисията е под 1 милион евро. В края на 2017 г. бе стартиран проект за финансиране на разходите на фирмите, свързани с придобиването на публичен статут, в т.ч. разходи за подготовка на проспект, одобрение от регулаторните органи и регистрация на регулирания пазар. Той е финансиран от Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност". Очакваме да се постигне синергия между стартирането на пазара за растеж на МСП и споменатия проект, което може да доведе до по-малки или нулеви разходи за допускане до търговия на пазара за растеж на МСП на компании, които отговарят на условията.

С влизането в сила от началото на януари 2018 г. на MiFID II и MiFIR нараснаха изискванията за прозрачност по отношение на извънборсовата търговия с финансови инструменти. Търгуващите извън регулираните пазари, бяха задължени да публикуват определена информация за извънборсовите транзакции. Предвидените за това механизми са доставчиците на услуги за докладване на данни, които обхващат три различни вида субекти: Одобрени механизми за докладване (ОМД), одобрени механизми за публикуване (ОМП) и доставчици на консолидирани данни.

За да предостави пълен спектър от услуги, БФБ стартира процедура по получаване на лиценз за ОМП и през ноември 2018 година бе успешно лицензирана. След лицензирането си Борсата може да предлага услуги по публикуване на данни за сделки с финансови инструменти, определени в чл. 20 и 21 Регламент (ЕС) № 600/2014 и сключени извън място за търговия (ОТС сделки).

Българска фондова борса АД е оператор на регулиран пазар и е лицензирана от Комисията за финансов надзор с решение № 1001 от дата: 25.10.2018 г. като Одобрен механизъм за публикуване (ОМП) по смисъла на Директива 2014/65/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС, както и на ЗПФИ

В края на 2018 година договорът между BSE и Deutsche Boerse за експлоатация на електронната платформа за търговия XETRA изтече. Освен това Deutsche Boerse мигрира всички пазари, които преди използваша системата XETRA, към своята нова търговска инфраструктура T7. През второто тримесечие на 2018 г. започна вътрешна подготовка за избор на нова търговска система, за да може в срок да бъде избрана следващата търговска инфраструктура която да обслужва търговията на регулирания пазар и МТС, организирани от БФБ. Въз основа извършен анализ на алтернативите, бе избрана платформата на Deutsche Boerse Xetra T7 поради най-ниските си експлоатационни разходи и малките разлики във функционално отношение спрямо използваната в момента Xetra Classic, което би позволило по-плавен процес на миграция. Договорът с DB AG за опериране на Xetra T7 е с първоначален срок от 7 години, считано от момента на миграция през втората половина на м. юни 2019 г.

Българската фондова борса успешно внедри и от 24 юни оперира най-новото поколение технологична архитектура на Deutsche Borse – T7. Авангардната платформа дава възможност на пазарните участници на българския капиталов пазар първи в Източна Европа да се възползват от най-съвременните технологии за борсови оператори

С миграцията от сегашната система Xetra към T7, забавянето в търговията е намалено още повече. В допълнение, международните участници в търговията, които вече са свързани с T7, могат да се възползват от потенциалните синергии чрез по-ниски разходи за развитие и поддръжка, ако желаят да имат експозиция на българския капиталов пазар.

Регулираният пазар на БФБ се състои от два пазара - Основен пазар BSE и Алтернативен пазар BaSE. Тези пазари са сегментирани на база качествени и количествени критерии по отношение на емитентите и техните емисии финансови инструменти, в т.ч. вида на финансовите инструменти, специфични изисквания относно акционерната структура на емитентите, финансовите им показатели, ликвидност и разкриване на информация

В допълнение към регулирания пазар, БФБ организира като многостранна система за търговия и пазара за растеж на МСП BEAM (*Bulgarian Enterprise Accelerator Market*), който дава

възможност за финансиране на дейността на малките и средни компании в България. Борсата получи одобрение за организирането на пазара за растеж на МСП ВЕАМ от Комисията за финансов надзор в края на 2018 г. Пазара за растеж – ВЕАМ, който се очаква да стартира в началото на 2020 година.

Дъщерни дружества

Основната дейност на **Сервиз финансови пазари ЕООД (СФП)** е поддържане на информационна платформа Х3. Х3 News дава възможност на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа да изпълняват законовите си задължения по оповестяване на обществеността на регулираната по смисъла на Закона за публичното предлагане на ценни книжа информация. Платформата Х3 News осигурява оповестяването на информацията по недискриминационен начин, който осигурява достигането ѝ едновременно до възможно най-широк кръг лица.

Х3 News отговаря на изискванията на ЗППЦК. Системата осигурява оповестяването на информация по начин, гарантиращ сигурност на връзката, елиминиране на риска от изкривяване на данните, недопускане на неоторизиран достъп и сигурност на източника на регулираната информация.

Х3 News дава възможност и за публикуване на друга, нерегулирана информация, рекламни, PR съобщения и други.

Предметът на дейност на дъщерното дружество **Българска независима енергийна борса ЕАД (БНЕБ)** е: Организиране на борсов пазар за търговия в областта на енергетиката и свързаните с енергопотреблението продукти като електричество, природен газ, въглища, емисии и зелени сертификати, като система за търговия, която среща или съдейства за срещането на интересите за покупка и продажба на допуснати до търговия на регулирания пазар на множество трети страни, в рамките на системата и въз основа на правила, като резултатът е сключване на сделки с тези инструменти.

БНЕБ ЕАД притежава Лицензия №Л-422 от 31 март 2014 г., издадена от Комисията за енергийно и водно регулиране, за организиране на борсов пазар на електрическа енергия за срок от 10 (десет) години.

Процесите по либерализация на електроенергийните пазари предполагат създаването на вътрешен - за общността пазар, който предоставя възможност на потребителите за свободен избор на доставчик на електрическа енергия с цел повишаване на ефективността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите, сигурност на доставките и устойчиво развитие. Борсовият пазар на електрическа енергия играе съществена роля в процесите на либерализация на електроенергийните пазари като отразява равновесната цена, определена като пресечна точка между търсенето и предлагането.

Лицензионната дейност, която развива Българска независима енергийна борса ЕАД, включва борсов пазар със следните сегменти с физическа доставка разделени по период на търгуваната и доставяна електрическа енергия:

- „Ден напред“ (Day Ahead market - DAM);
- „В рамките на деня“ (Intraday market - IDM);

- „Централизиран пазар за покупко-продажба на електрическа енергия посредством двустранни договори“ (Centralized market for bilateral contracts - CMBC).

Акциите на Дружеството не са регистрирани за търговия на Българската фондова борса.

Съвместно дружество

Съвместното дружество **СЕЕ Линк ДОО (СЕЕЛ), Скопие** е с основен предмет на дейност: извършване на услуги във връзка с компютри и информационни технологии.

1.3. Основни показатели на икономическата среда

Основните показатели на икономическата среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2016 – 2019 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	2016	2017	2018	2019
Номинален БВП в млн. лева*	95,092	102,308	109,695	119,485
Реален растеж на БВП*	3.8%	3.5%	3.1%	3.8%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-0.5%	1.8%	2.3%	3.1%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.77	1.73	1.66	1.75
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.86	1.65	1.72	1.76
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)**	8.0%	7.1%	6.1%	5.9%

Забележка: * Прогноза на БНБ за 2019 г., изготвена към 20 декември 2019 г.; ** По данни на Агенция по заетостта
Източник: БНБ

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА

2.1. База за изготвяне на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет на Българска Фондова Борса АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2019 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т.8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година Групата е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2019 г. за предприятията в Република

България, са настъпили промени в счетоводната политика на дружествата в Групата относно принципите, правилата и критериите за отчитане на следните отчетни обекти, както и на представянето и оповестяванията на финансова информация за тях: имоти, машини и оборудвани, в т.ч. активи „право на ползване“ (Приложение 13) и задължения за лизинг (Приложение 27).

Промените произтичат от прилагането на следния стандарт:

МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване, представяне и оповестяване на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът заменя действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17 и свързаните с него тълкувания. а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване“, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществена промяна спрямо отчетната практика до 2018 г. За краткосрочни или на ниска стойност лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика. Стандартът ще окаже влияние върху финансовия резултат за периода, тъй като през първите години разходите, свързани с лизинговите договори са по-големи, допълнително оперативните разходи се заменят с разходи за амортизации и лихви, което ще доведе до определена промяна в ключови показатели като EBITDA, оперативните парични потоци ще се увеличат, тъй като главниците и лихвите се класифицират като парични потоци от финансова дейност; б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията.

Ефектите от първоначалното прилагане на стандарта са представени в Приложение 2.5.

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу, ръководството на Групата е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата в Групата поради това, че те не разполагат/оперират с такива обекти и/или не реализират подобни сделки и транзакции:

КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК). Това разяснение дава насоки за счетоводното третиране и отчитане на данъците върху дохода в обхвата на МСС 12, когато са налице несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС 12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с несигурност по данъчно третиране. Разяснението покрива следните въпроси: а) дали предприятието да преценява всяка несигурност по данъчното третиране отделно или в

комбинация с други, в зависимост от това кой подход по-добре предвижда решението на съответната несигурност; б) допусканията, които предприятието прави за преценка как данъчните власти биха изследвали и проверили дадена несигурност на данъчно третиране на основата, че данъчните власти имат цялата налична информация; в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити при наличието на определени несигурности; г) изискването за оценка на ефектите от несигурността върху отчетените данъци върху дохода, при условие, че данъчните власти не е вероятно да приемат данъчното третиране на предприятието; д) измерването на ефекта може да стане по по-подходящия от двата подхода - „най-вероятната сума“ или „очакваната стойност“; и е) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата;

МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна покрива два въпроса: а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи (заеми и други дългови инструменти) по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви. Важно условие е тази негативна компенсация да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. необходимо е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент и други пазарни условия и обстоятелства, и спрямо него и тях - сумата на предплащането и полза за страната, иницирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци“ в структурата на бизнес модела на предприятието; б) потвърждава (с изменение в Основания за заключения), че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент;

МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че предприятието трябва да прилага МСФО 9, включително изискванията му за обезценка, относно форми на дългосрочни участия в асоциирани или съвместни предприятия, които са част от нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Счетоводното отчитане на ефектите съгласно МСФО 9 при тези форми на участия се прави преди отчитането на разпределението на дела на загубата и на обезценките по реда на МСС 28. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна;

Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приети от ЕК). Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3 като бизнес комбинация, постигната на етапи; б) когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11; в) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди следва да се посочат в печалбата или загубата или друг всеобхватен доход или директно в собствения капитал – в зависимост от това къде са отчетени съответните транзакции и/или събития, които са генерирани съответната разпределяема печалба, доколкото тези последици са по-скоро свързани с тях.; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми се третират като част от финансиращите средства с общо предназначение за целите на изчисляване нормата и сумите за капитализация по реда на МСС 23;

МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и нетните лихви за периода след промяната, дружеството е длъжно да използва заложените в нея предположения. Допълнително са включени изменения в представянето и оповестяването на ефекта при промени в плановете за дефинирани доходи, калкулирането на минал стаж, ефекти от промени на плана, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница (тавана) на актив по плана.

Към датата на издаване за одобряване на този консолидиран финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2019 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от Групата.

От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружествата в Групата за следващи периоди, а именно:

Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане и съответни промени в референциите към нея в различни МСФО (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., приети от ЕК). Тези промени в Рамката включват преработени изцяло дефиниции за „актив” и „пасив”, както и нови насоки и концепции за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19,

КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката;

МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК). Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес“ и за „продукт“, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиент и като се снесе фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не;

Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г. – приети от ЕК). Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост“, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропуснатата, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие“. Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани: а) „прикриване“ – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключение на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация; б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители“ – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе“, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе“ върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) „основни потребители“ (съществуващи или потенциални инвеститори, заемодатели и други кредитори) – настоящото определение се отнася до „потребители“, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които

неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена. Също така промените поясняват, че адресирането към неясна информация има същия ефект както при пропуснатата или липсваща информация, както и че предприятието оценява съществеността в контекста на финансовия отчет в неговата цялост.

МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС). Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време;

Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от направените промени в Концептуалната рамка и горепосочените стандарти, които ще окажат влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификациите на активите, пасивите, операциите и резултатите на групата в следващите отчетни периоди.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2019 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и финансовите отчети на дружеството:

МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., (с опция за отлагане за 2022 г.) не е приет от ЕК). Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща принципи за тяхното признаване, оценяване, представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Той не е приложен за дейността на дружеството;

Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: Признаване и оценяване и МСФО 7 Финансови инструменти: Оповестявания (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – приети от ЕК). Тези промени са свързани с произтичащата несигурност от

реформата на базовите лихвени проценти, предприета от Съвета за финансова стабилност към Г20. Тази реформа е насочена към замяна на съществуващите и използвани като базови, в сделките с финансови инструменти, междубанкови лихвени проценти (Например: Libor, Euribor, Tibor), с алтернативни базови лихвени проценти, основаващи се на междубанкови пазари, както и за разработване на алтернативни базови лихвени проценти, които са почти безрискови. Целта е да се преодолеят последиците върху финансовото отчитане от реформата на базовите лихвени проценти, през периода преди замяната на съществуващ базов лихвен процент с алтернативен базов лихвен процент. Измененията предвиждат временни и ограничени изключения от изискванията за отчитане на хеджирането по МСС 39 и МСФО 9, които осигуряват условия дружествата да продължат да са в съответствие с изискванията на двата стандарта, при игнориране ефекта на реформата.

Консолидираният финансов отчет на Групата е изготвен на база историческата цена с изключение на:

- придобитите при бизнес комбинации разграничими активи и пасиви, които са оценени по справедлива стойност към датата на придобиване;
- финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход., които са оценени по тяхната справедлива стойност към датата на консолидирания отчет за финансовото състояние.

Групата води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в консолидирания финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако не е оповестено изрично нещо друго, като българският лев е приет за отчетна валута на представяне на Групата.

Борсата и нейните дъщерни дружества водят своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приемат като тяхна функционална и отчетна валута на представяне. Съвместното дружество организира своето счетоводство и отчетност съгласно изискванията и законодателството на Република Македония и поддържа своите счетоводни регистри в съответната местна валута - [македонски денар \(MKD\)](#).

Данните в консолидирания финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева освен ако не е оповестено изрично нещо друго, като българският лев е приет за отчетна валута на представяне на Групата. Индивидуалните финансови отчети на чуждестранните дружества се преизчисляват от местна валута в български лев за целите на всеки консолидиран финансов отчет съгласно политиката на Групата (*Приложение 2.6*).

Представянето на консолидирания финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета.

Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на консолидирания финансов отчет, поради което бъдещите

фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях. Обектите, които предполагат висока степен на субективна преценка или сложност, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за консолидирания финансов отчет, са оповестени в Приложение 2.28.

2.2. Дефиниции

Дружество-майка

Това е дружеството, което контролира едно или повече други дружества (предприятия), в които е инвестирало. Притежаването на контрол означава, че инвеститорът е изложен на, или има права върху променливата възвръщаемост от неговото участие в дружеството, в което е инвестирано, както и има възможност да окаже въздействие върху размера на тази възвръщаемост посредством своите правомощия върху предприятието, в което е инвестирано.

Дружество-майка е Българска Фондова борса АД, България (Приложение 1).

Дъщерно дружество

Дъщерно дружество е такова дружество, или друга форма на предприятие, което се контролира директно или индиректно от дружеството – майка.

Дъщерните дружества се консолидират от датата, на която ефективният контрол е придобит от Групата, и спират да се консолидират от датата, на която се приема, че контролът е прекратен и е прехвърлен извън Групата. За тяхната консолидация се прилага методът на пълната консолидация.

Дъщерните дружества са посочени в Приложение 1.2.

Неконтролиращо участие

Това са дяловете на акционери (съдружници) – трети лица, извън тези на акционерите на дружеството-майка. Те се посочват самостоятелно в консолидирания отчет за финансово състояние, консолидирания отчет за всеобхватния доход и консолидирания отчет за промените в собствения капитал.

В Групата няма неконтролиращо участие, доколкото тя притежава 100% от капитала на дъщерните си дружества. Поради това тя не оповестява обобщена финансова информация за дъщерните дружества с неконтролиращи дялови участия.

Съвместно дружество

Съвместно дружество е такова дружество или друга форма на предприятие, създадено по силата на договорно споразумение между дружеството – майка като инвеститор и една или повече други страни (дружества), които се заемат с обща стопанска дейност и върху която контролиращите съдружници (вкл. и дружеството – майка има такъв статут) упражняват съвместен контрол. Съвместен контрол е налице, когато вземането на стратегическите финансови и оперативни решения, свързани със съвместното дружество, е договорно установено да се приемат със задължително единодушно съгласие (консенсус) между контролиращите съдружници. Последните имат права върху нетните активи на съвместното дружество.

Съвместното дружество се включва в консолидирания финансов отчет на Групата, като се прилага методът на собствения капитал - от датата, на която ефективният съвместен контрол е придобит от контролиращия съдружник (конкретно - дружеството-майка), и спира да се консолидира чрез този метод от датата, когато съвместното дружество се трансформира в дъщерно, или от датата, на която се приема, че съвместният контрол е прехвърлен от контролиращия съдружник на трети лица.

Съвместно дружество е СЕЕ Линк ДОО, Скопие (Приложение 1.2).

2.3. Принципи на консолидация

Консолидираният финансов отчет включва финансовите отчети на дружеството-майка, дъщерните дружества и съвместните дружества, изготвени към 31 декември, която дата е датата на финансовата година на Групата. При консолидацията е прилаган подходът на "икономическо предприятие", като за оценката на неконтролиращото участие (ако има такова) при бизнес-комбинации и други форми на придобивания на дъщерни дружества е избран методът на "пропорционален дял в нетните активи".

Финансовите отчети на дъщерните дружества и на съвместното дружество за целите на консолидацията са изготвени за същия отчетен период, както този на дружеството-майка и при прилагане на единна счетоводна политика.

Консолидация на дъщерни дружества

В консолидирания финансов отчет отчетите на включените дъщерни дружества са консолидирани на база на метода "пълна консолидация", ред по ред, като е прилагана унифицирана за съществените обекти счетоводна политика. Инвестициите на дружеството-майка са елиминирани срещу дела в собствения капитал на дъщерните дружества към датата на придобиване. Вътрешно-груповите операции и разчети са напълно елиминирани, вкл. нереализираната вътрешно-групова печалба или загуба. Отчетен е и ефектът на отсрочените данъци при тези елиминиращи консолидационни записвания.

Придобиване на дъщерно дружество

При придобиване на дъщерно дружество (предприятие) от Групата при бизнес-комбинации се използва методът на придобиване (покупко-продажба). Прехвърленото възнаграждение включва справедливата стойност към датата на размяната на предоставените активи, възникналите или поети задължения и на издадените инструменти на собствен капитал от придобиващото дружество, в замяна на получаването на контрола над придобиваното дружество. Тя включва и справедливата стойност на всеки актив или пасив, който се явява резултат от споразумение за възнаграждение под условие. Преките разходи, свързани с придобиването, се признават като текущи за периода, в който те са извършени, с изключение на разходите за емисия на дългови или инструменти на собствения капитал, които се признават като компонент на собствения капитал.

Всички придобити разграничими активи, поети пасиви и условните (изкристализирали) задължения в бизнес-комбинацията, се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност към датата на размяната. Всяко превишение на сбора от прехвърленото възнаграждение (оценено по справедлива стойност), сумата на неконтролиращото участие в придобиваното предприятие и, при придобиване на етапи, справедливата стойност на по-рано притежаваното капиталово участие в придобиваното предприятие, над придобитите

разграничими активи (в т.ч. признатите при бизнес комбинацията нематериални активи), пасиви и условни (изкристализирали) задължения, се третира и признава като репутация. Ако делът на придобиващото дружество в справедливата стойност на нетните придобити разграничими активи надвишава цената на придобиване на бизнес-комбинацията, това превишение се признава незабавно в консолидирания отчет за доходите на Групата към печалби/(загуби) от придобиване на/(освобождаване от) дъщерни дружества. Всяко неконтролиращо участие при бизнес комбинация се оценява на база метода “пропорционален дял в нетните активи” на придобиваното дружество. До момента при придобиване на дъщерни дружества в Групата не е признавано неконтролиращо участие, доколкото от всички дружества са придобивани 100% от дяловете.

Когато бизнес комбинацията по придобиването на дъщерно дружество се осъществява на етапи, на датата на придобиване всички предишни инвестиции, държани от придобиващия, се преоценяват до справедлива стойност, като получените ефекти от тази преоценка се признават в текущата печалба или загуба на Групата, съответно към финансови приходи и финансови разходи, вкл. всички предишно отчетени ефекти в другите компоненти на всеобхватния доход се рециклират.

Период на оценяване

Ако първоначалното счетоводно отчитане на бизнес-комбинацията не е приключено до края на отчетния период, в който се осъществява комбинацията, Групата преценява приложението на провизорна сума за отчетните обекти, за които оценяването и отчитането на комбинацията не е приключило. През периода на оценяване, който не може да надвишава една година от датата на придобиване, Групата коригира ретроспективно (със задна дата) тези провизорни суми или признава допълнителни активи или пасиви, за да отрази новата получена информация за фактите и обстоятелствата, които са съществували към датата на придобиване, и, ако са били известни, щяха да повлияят на оценката на сумите, признати към тази дата.

Възнаграждение под условие

Всяко възнаграждение под условие, дължимо от придобиващия, се признава по справедлива стойност към датата на придобиване и се включва като част от прехвърленото възнаграждение в замяна на придобиваното предприятие. Последващи промени в справедливата стойност на възнаграждението под условие, което е класифицирано като пасив, се признават в съответствие с изискванията на МСФО 9, в печалбата или загубата в периода на промяната. Промени във възнаграждението под условие, класифицирано като собствен капитал не подлежи на преоценяване и последващото му уреждане се отчита в рамките на собствения капитал. Промени в справедливата стойност на възнаграждението под условие, които са резултат от допълнителна информация, получена от придобиващия след датата на придобиване, относно факти и обстоятелства, съществували към тази дата, се отчитат като корекции за периода на оценяване и се отразяват ретроспективно за сметка на репутацията.

Освобождаване от дъщерно дружество

При продажба или друга форма на загуба (трансфер) на контрол върху дъщерно дружество:

- Отписват се активите и пасивите (вкл. ако има принадлежаща репутация) на дъщерното дружество по балансова стойност към датата на загубата на контрол;
- Отписва се неконтролиращото участие в това дъщерно дружество (ако има такова) по балансова стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние към датата на

- загубата на контрола, вкл. всички компоненти на друг всеобхватен доход, свързани с тях;
- Признава се полученото възнаграждение по справедлива стойност от сделката, събитието или операцията, довела до загубата на контрол;
 - Рекласифицират се към “печалби или загуби за годината” или се трансферират директно към натрупани печалби всички компоненти на собствения капитал, представляващи нереализирани доходи или загуби – съгласно изискванията на съответните МСФО, под чиито правила попадат тези компоненти на собствения капитал;
 - Признава се всяка резултатна разлика като “печалба или загуба от освобождаване (продажба) на дъщерно дружество” в консолидирания отчет за всеобхватния доход, принадлежаща на дружеството-майка.
 - Останалите за държане дялове, формиращи инвестиции в асоциирани, съвместни дружества или инвестиции на разположение и за продажба, се оценяват първоначално по справедлива стойност към датата на продажбата и впоследствие се оценяват по реда на приетата от Групата счетоводна политика.

Консолидация на съвместни дружества

За включването на съвместни дружества в консолидирания финансов отчет се прилага методът на собствения капитал, според който инвестицията на дружеството-майка в него първоначално се отчита по цена на придобиване (себестойност), а впоследствие се преизчислява, за да отрази промените на дела на инвеститора (конкретно – дружеството-майка) в нетните активи на съвместни дружества след придобиването. Инвестицията на Групата в съвместни дружества включва и репутациите, идентифицирани при придобиването им, нетно от всяка призната обезценка.

Печалбата или загубата след придобиването за Групата (чрез дружеството-майка) от съвместните дружества, за съответния отчетен период, представлява нейния дял в нетните им финансови резултати (след данъци) от тяхната стопанска дейност за този период, който дял се признава и представя на отделен ред в консолидирания отчет за всеобхватния доход. Аналогично, делът на Групата в измененията след придобиването на другите компоненти на всеобхватния доход на съвместни дружества (предприятия), също се признава и представя като движение в другите компоненти на всеобхватния доход в консолидирания отчет за всеобхватния доход, съответно консолидираните резерви на Групата в консолидирания отчет за измененията в собствения капитал. Групата признава своя дял в загуби на съвместни дружества до размера на нейната инвестиция, в т.ч. и предоставените им вътрешни заеми, освен ако тя не е поела определени задължения или плащания от името на съвместното дружество.

Вътрешните разчети между Групата съвместните дружества не се елиминират. Нереализираната печалба или загуба от сделки между тях се елиминира до процента на груповото участие в съвместни дружества, като включително се проверява за обезценка в случаите на загуба. Отчита се и ефектът на отсрочените данъци при тези консолидационни процедури.

2.4. Сравнителни данни

Групата представя сравнителна информация в този консолидиран годишен финансов отчет за една предходна година. Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират, за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година. Изключение от това правило е представянето на ефектите от приложението за първи път на МСФО 16.

През 2019 г. са направени няколко ретроспективни корекции на сравнителните данни за 2018 г., а именно:

- а) корекция на провизорните стойности на отчетни обекти, приложени при първоначално отчитане на бизнескомбинация във връзка с придобиването през 2018 г. на дъщерно дружество. Съответно сравнителната информация е преизчислена (Приложение 2.4 и Приложение 29)
- б) подобряване на политиката на представяне на отчетни обекти, характерни за отчетни обекти на придобитото дъщерно дружество, вкл. и за уеднаквяване с груповата политика (Приложение 29).

Групата е избрала модифицирано ретроспективно приложение при прилагането за първи път на МСФО 16, при което всички ефекти от преминаването се определят и отчитат на 1 януари 2019 г. По този начин първоначалното прилагане на стандарта не е довело до корекции и рекласификации на сравнителната информация относно отчетните обекти и/или класовете операции, засегнати от първоначалното прилагане на МСФО 16, и тя не е преизчислена (Приложение 2.5, Приложение 27).

2.5. Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 16

В настоящото приложение са представени ефектите върху консолидирания финансов отчет на Групата за 2019 г. от прилагането за първи път на МСФО 16. Групата е възприела подхода на модифицирана ретроспекция, без извършване преизчисление на сравнителната информация за 2018 г.

Групата е избрала да приложи практическото облекчение да не преоценява дали даден договор е или съдържа компонент лизинг към 1 януари 2019 г., като е приела да приложи стандарт МСФО 16 само към тези договори, които преди това са били идентифицирани за лизингови съгласно МСС17 и КРМСФО 4 на датата на прилагането за първи път.

При прилагането на МСФО 16, Групата е признала задължения по лизинг, които преди това са квалифицирани като "оперативни лизинги", съгласно МСС 17 Лизинг. Тези задължения са оценени по настояща стойност на оставащите лизингови плащания, дисконтирани с диференциалния лихвен на дружествата в Групата към 1 януари 2019 г. Средно-претегления диференциален лихвен процент на дружествата в Групата, приложен към задълженията по лизинг на 1 януари 2019 е 3,50%.

Ефектите от прилагането на МСФО 16 за първи път към 01.01.2019 г. увеличения/(намаления) са представени по-долу:

	01.01.2019
	BGN'000
Активи	
Активи "право на ползване" (Приложение 27) ^{Бел.}	18
Общо активи	18
Задължения по лизинги (Приложение 27) ^{Бел.}	18
Общо задължения	18
Бележки:	
Активите „право на ползване“ на 01.01.2019 г. са оценени със стойност равна на настоящата стойност на задълженията по лизинг на същата дата.	

Лизинговите задължения към 1 януари 2019 г. могат да бъдат равнени към ангажиментите по оперативни лизинги към 31 декември 2018 г. както следва:

	BGN'000
Суми по отворени договори по оперативен лизинг към 31 декември 2018 г.	40
Намалени с: Договори, оценени като договори за услуги	(19)
Общо: недисконтирани суми по отворени договори за оперативен лизинг	21
Ефект от дисконтиране на горните суми при следния среден диференциален лихвен процент 3.5%	(3)
Дисконтирани задължения по оперативни лизинги към 1 януари 2019 г.	18
Настояща стойност на задължение по лизинг, признато към 1 януари 2019 г.	18
<i>в т.ч. дългосрочна част</i>	15
<i>в т.ч. краткосрочна част</i>	3

При прилагането на МСФО 16 Лизинги за първи път Групата се е възползвала от следните практически целесъобразни мерки, позволени от стандарта:

- Използване на един дисконтов процент за портфейл от лизингови договори със сходни характеристики;
- Изключване на първоначалните преки разходи от оценката на активите „право на ползване“ към датата на първоначалното прилагане – 1 януари 2019 г.
- Използването на последваща оценка при определянето на срока на лизинговия договор, за договори, които съдържат опции за удължаване или прекратяване.

Групата е избрала да не прилага МСФО 16 за договори, които преди това не са били определени като съдържащи елементи на лизинг съгласно МСС 17 Лизинг и КРМСФО 4 *Определяне дали дадено споразумение съдържа лизинг.*

2.6. Функционална валута и валута на представяне. Признаване на курсови разлики.

Функционалната валута на дружествата от Групата в България и отчетната валута на представяне на Групата е българският лев. Левът е фиксиран по Закона за БНБ към еврото в съотношение BGN 1.95583:EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на търговски сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им, като се представят към "други доходи/загуби от дейността".

2.7. Приходи

Обичайните приходи на Групата са от дейностите оповестени в *Приложение 1.2*

Признаване на приходи по договори с клиенти

Приходите в Групата се признават, когато контролът върху обещаните в договора с клиента услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез предоставяне на обещаните услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той:

- а. има търговска същност и мотив;
- б. страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят;
- в. правата на всяка страна и
- г. условията за плащане могат да бъдат идентифицирани; и
- д. съществува вероятност възнаграждението, на което Групата очаква да има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка през всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (пасив по договор) в консолидирания отчет за финансовото състояние, докато:

- а. всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени;
- б. Групата изпълни задълженията си за изпълнение и е получила цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или
- в. когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

За договорите с клиенти, при които има висока несигурност за входящите парични потоци поради сериозни затруднения на клиента (обичайно за клиенти в ликвидация и/или процедура по несъстоятелност), признаването на прихода се отлага, докато всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени. Критериите обичайно се изпълняват при плащане от страна на клиента (Приложение 2.28).

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти Групата прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне услуги, които са разграничени (сами по себе си и в контекста на договора), и/или на поредица (серия) от разграничени услуги, които по същество са еднакви и имат същия модел на прехвърляне на клиента, се отчита като едно задължение за изпълнение.

Групата признава приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален договор с клиент като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху консолидираните финансови отчети.

Измерване/(оценяване) на приходите по договори с клиенти

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което Групата очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, Групата взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължения за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени“.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с

добавяне на услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това:

- а. модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените услуги;
- б. модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените услуги;
- в. модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Приходите, генерирани в Групата, са основно от такси за участие (регистрация) на борсов пазар (борсов пазар на електрическа енергия и борсов пазар на финансови инструменти), в т.ч. *такси допускане до търговия на емисии финансови инструменти, такса за регистриране емисии на финансови инструменти и такси за регистриране на участник на борсовия пазар на електрическа енергия*, такси за членство, такси за търговия с финансови инструменти и електрическа енергия, такси за информационно обслужване, в т.ч. *такси за докладване на данни, такси за разпространяване на борсова информация и такси за публикуване на доклади за търговия от името на инвестиционни посредници, в качеството ѝ на одобрен механизъм за публикуване (ОМП)*, такса за ползване на търговски марки (лицензионни такси), и други.

Като цяло Групата е достигнала до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно Групата контролира услугите преди да ги прехвърли към клиента.

Приходи от такси за участие на борсов пазар, такси за членство и за информационно обслужване:

При продажба на услугите, свързани с отчитане на приходи от такса за участие на борсов пазар, приходи от годишни такси за членство, такси за неприсъствена работна станция и такси за информационно обслужване, контролът върху услугите се прехвърля в периода от времето при тяхното предоставяне, тъй като този начин отразява начина на предоставяне и консумиране на услугата. Приходите се признават *в течение на времето*, а напредъкът (етапа на завършеност) по договора се измерва на база изминало време (действително вложено и/или отчетено време). Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, доколкото услугите се предоставят за определен период (обичайно месечно и/или година) и са част от серия, и следователно, най-добре описва схемата на прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията, респ. нивото на завършеност.

Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към завършване се преразглеждат, ако обстоятелствата се променят и/или настъпят нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

Лицензионни такси:

Лицензионните такси се събират във връзка с неизключителни лицензии за използване на търговски марки, собственост на компанията-майка (SOFIX). Техния размер се определя като процент от договорена с клиента величина (обичайно средна аритметична стойност на управляваните от клиента активите), като е определен минимален и максимален размер.

Ръководството е определило, че предоставянето на лицензия представлява право на достъп до интелектуалната собственост на дружеството-майка във вида, в който тя съществува към всеки един момент в течение на целия срок на лицензията. В резултат на това Групата отчита предоставянето на лицензии като задължение за изпълнение, удовлетворявано в течение на времето. Контролът върху услугите се прехвърля в периода от времето при тяхното предоставяне, тъй като този начин отразява начина на предоставяне и консумиране на услугата. Приходите от продажби се признават чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията на Групата (етап на завършеност) чрез метод, основаващ се изминалото време (действително вложено и/или отчетено време)..

Приходи от такси за търговия с електрическа енергия и финансови инструменти:

При продажба на услуги, свързани с допускане до търговия на емисии финансови инструменти и за търговия на Фондовата борса, и др., както и за търговия с електрическа енергия на Българската независима енергийна борса, контролът върху услугите се прехвърля в точно определен момент, при тяхното приемане от клиента.

Принципал срещу агент. Продажба на електрическа енергия

Като титуляр на лицензията за организиране на борсов пазар на електрическа енергия, БНЕБ ЕАД е оператор на борсов пазар и извършва администрирането на всички сделки на борсовия пазар на електрическа енергия. За целта дъщерното дружество сключва договори със своите контрагенти (клиенти) (в качеството им на продавачи и купувачи на ел.енергия) за покупко-продажба на електрическа енергия. В зависимост от периода на търгуване и доставка на електрическа енергия тези сделки са организирани в два пазарни сегмента: „Ден напред“ и „В рамките на деня“. За тях ръководството е определило, че дъщерното дружество не контролира стоките (ел.енергията), преди те да бъдат прехвърлени на клиентите-купувачи, и не е в състояние да насочи използването или да получи ползи от самите стоки, тъй като:

- то не носи основна (първостепенна) отговорност за изпълнение на задълженията за изпълнение по доставката на ел.енергия. Неговото задължение се изразява в това да осъществи и опосредства връзката и договарянето с друга страна, която да осигури съответното количество електрическа енергия,;
- то не носи риска за количеството електрическа енергия преди или след като то е било прехвърлено на клиента-купувач от клиента-продавач, доколкото доставката на

ел. енергия се извършва само след заявка и по нареждане на клиента - купувач на ел. енергия;

- то не разполага със свобода на действие при договаряне на цените на ел. енергията. Цената на ел.енергията се определя съгласно публични и приети от страните правила в зависимост от пазарния сегмент, както следва:
 - за сегмента „Ден напред“: механизмът за функциониране на този пазарен сегмент е възприет на общеевропейско ниво, а резултат от функционирането му е формирането на единни равновесни (клирингови) цени, определени на базата на общеевропейския алгоритъм за изчисляване на цените и потоците Euphemia (PCR (Price Couping of Region) алгоритъм) и като се отчита съвкупното търсене и предлагане на електрическа енергия;
 - за сегмент „В рамките на деня“: сделките се сключват автоматично, по метода „auto-matching“, и на цената на инициращата оферта.

Поради описаното по-горе, ръководството е определило, че при изпълнение на тези договори, дъщерното дружество действа в качеството си на агент.

Приходите от продажби по тези договори се признават в размера на комисионната, която дъщерното дружество събира под формата на такси за търговия.

Съгласно Правилата за търговия с електрическа енергия, издадени от Държавната комисия да енергийно и водно регулиране, вземанията и задълженията, възникнали от сделки за покупко-продажба на електрическа енергия, сключени на борсовия пазар, се уреждат брутно, а финансовият риск се управлява от оператора на борсовия пазар и/или клирингова къща. Поради това вземанията и задълженията, възникнали в резултат на сделките за покупко-продажба на електрическа енергия чрез БНЕБ от контрагентите в качеството им на клиенти-продавачи и клиенти-купувачи, се представят отделно, съответно към статията „Вземания от контрагенти за електрическа енергия“ и към статията „Задължения към контрагенти за електрическа енергия“ във отчета за финансовото състояние на дружеството и респ. на Групата.

Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката обичайно включва фиксирана продажна цена (такса), определена съгласно „Тарифа за таксите“ на БЪЛГАРСКА ФОНДОВА БОРСА АД и „Тарифа за таксите“ на БНЕБ ЕАД и променливо възнаграждение. Тарифите за таксите са приети от ръководството на съответното дружество, актуализират се периодично, оповестена е публично оповестени и е достъпни на интернет страниците на дружествата.

Променливо възнаграждение

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размера на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение включват:

Неустойки за неизпълнение на задълженията на някоя от страните, включително за качествено изпълнение от страна на дружествата в Групата: променливите

възнаграждения под формата на неустойки се включват в намаление на цената на сделката, само ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружествата в Групата показва, че исторически тя спазва изискванията по договорите с клиенти и не е начислявало задължения за неустойки. Получаването на променливите възнаграждения под формата на неустойки, дължими от клиента, зависи от действията на клиента. Поради това те се включва като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена.

Ценови отстъпка: съгласно приетата Тарифа за таксите на дружеството – майка за определени такси клиента получава отстъпка от фиксираното възнаграждение при кумулативно изпълнение на определени в Тарифата за таксите условия. Отстъпката се определя предварително и се приспада от дължимата от клиента такса. В случай, че клиентът не изпълни определените условия, предоставената отстъпка подлежи на възстановяване.

Възнаграждение, зависещо от обема на предоставените услуги: някои такси, събирани от дружеството-майка зависят от обема на предоставените на клиента услуги за определен период от време (обичайно календарна година). Първоначално таксата се определя на база заявения от клиента обем на услугите, които ще ползва, и се предплаща в началото на отчетния период. В случай, че заявеният от клиента обем бъде превишен, клиента се таксува с по-висока такса, определена съгласно Тарифата, от началото на договора или датата на подновяването ми (което е по-късно).

Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на несигурността. В края на всеки отчетен период Групата преразглежда направените преценки и актуализира цена на сделките, така че да представи вярно съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства.

Съществен финансов компонент

Групата е направила анализ и е определила, че продължителността на срока между момента, в който клиента плаща за обещаните и/или получени услуги и момента на прехвърляне на контрола върху тези услуги е в рамките на дванадесет месеца и договореното възнаграждение няма съществен компонент на финансиране.

Съгласно Тарифите таксите, събирани от Групата, се предплащат за период от 6 до 12 месеца. Групата ползва допустимото облекчение и за договори с клиенти, при които очакването е периодът между плащането от клиента и прехвърлянето на контрола върху обещаните услуги да е до 12 месеца, не коригира цената на сделката за въздействието на компонента на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Такса „Задължения към обществото“

Съгласно Законът за енергетиката, Правилата за търговия с електрическа енергия и свързаните с тях решения на КЕВР, дъщерното дружество като оператор на организиран борсов пазар е

задължено да събира от крайните клиенти, присъединени към електропреносната система на България такса „Задължение към обществото“. Размерът на таксата се определя от КЕВР и се събира в полза на Фонд „Сигурност на енергийната система“ (ФСЕС) за периода след 01.07.2018 г. и в полза на НЕК за периода до 30.06.2018 г. Допълнително с чл. 36з от Закона за енергетиката, таксата е определена за публично държавно вземане.

Дъщерното дружество не получава възнаграждение за събраните такси, тъй като заплаща на ФСЕС събраните от него от клиентите суми в пълен размер. За тези такси ръководството е определило, че неговото задължение е да събере дължимите от клиентите суми от името на трето лице, което задължение е законово регламентирано. Поради това то е определило, че събраните такси „Задължения към обществото“ не са част от цената на сделката (Приложение 3), а са събрани суми от името на трети лица.

Разходи по договори с клиенти

Като разходи по договори с клиенти Групата третира:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които то поема при сключване на договор с клиент и които очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (разходи за получаване на договор с клиент) и
- разходите, които то поема при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (разходи за изпълнението на такива договори).

В обичайната си дейност дружествата в Групата не поемат директни и специфично направени разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които не биха възникнали, ако съответните договори не бяха сключени и които да подлежат на капитализация.

Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Търговските вземания представляват безусловно право на Групата да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначалното оценяване, последващата оценка и обезценката на търговските вземания са оповестени в Приложение 2.15, Приложение 2.24 и Приложение 2.28.

Активът по договор е правото на Групата да получи възнаграждение в замяна на услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на предоставянето на услугите Групата изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако

единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор Групата представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят към текущите и нетекущите активи и пасиви в консолидирания отчет за финансовото състояние и се оповестяват отделно. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в консолидирания отчет за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни задължения за изпълнение по един и същ договор с клиент.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9. Загубите от обезценка в резултат от договори с клиенти се представят отделно от други загуби от обезценка към “други разходи за дейността”.

2.8. Разходи

Разходите в Групата се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите, за които се отнасят, се изпълняват.

2.9. Финансови приходи и разходи

Финансовите приходи се включват в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа по амортизирана стойност и приходи от дивиденди.

Финансовите разходи се включват в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: лихвени разходи, вкл. банкови такси и други преки разходи по банкови заеми и репо-сделки, отрицателните курсови разлики от валутни операции и за заемни средства, нетно, загуби от обезценка на и сделки с финансови активи, както и лихви по лизингов пасив.

Финансовите приходи се представят отделно от финансовите разходи на лицевата страна на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Метод на ефективния лихвен процент

В съответствие с МСФО 9 при признаването на приходите и разходите за лихви се използва методът на ефективния доход за всички финансови инструменти по амортизирана стойност и по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Ефективният лихвен процент се определя като този процент, който точно дисконтира бъдещите входящи и изходящи потоци, които се очаква да се генерират през целия живот на даден финансов инструмент или за по-кратък период, ако това е уместно, до неговата нетна цена на придобиване. При изчислението на ефективния лихвен процент се вземат предвид всички договорни условия на съответния финансов инструмент, включително такси и други вътрешноприсъщи разходи, които се отнасят пряко до инструмента и по същество са част от ефективния лихвен процент, но без бъдещи кредитни загуби. Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

Признаване на приход от лихви

За финансови активи, класифицирани във Фаза 1 и Фаза 2 приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на инструмента.

За финансови активи, класифицирани във Фаза 3 приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху амортизираната стойност на инструмента. Когато финансовият актив се възстанови (настъпят подобрения) и вече не се оценява като кредитно-обезценен и е налице наблюдаем наличен паричен поток, тогава признаването на лихвения приход отново се прави на брутна база.

2.10. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването (дълготрайни материални активи) на Групата са представени в консолидирания финансов отчет по историческа цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначалното си придобиване имотите, машините и оборудването се оценяват по себестойност, която включва покупната цена, вкл. митническите такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяемите данъци и др.

Групата е определило стойностен праг от 500 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се третират като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от Групата подход за последваща балансова оценка на имотите, машините и оборудването е моделът на себестойността по МСС 16 – историческа цена на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Методи на амортизация

Групата използва линеен метод на амортизация на дълготрайните материални активи. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Земята не се амортизира. Полезният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване и е както следва:

- сгради – 50 г.
- съоръжения – 7 г.
- машини оборудване – от 3 до 6 г.
- транспортни средства – 4 г.
- компютри – 2 г.
- офис обзавеждане – 6.7 г.

Определеният срок на годност на дълготрайните активи се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира перспективно.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имотите, машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на дълготрайните материални активи е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Дълготрайни материалните активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “имоти, машини и оборудване” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към “други

доходи/(загуби) от дейността” на лицевата страна на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.11. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. Нематериалните активи на Групата включват индивидуално придобити нематериални активи и такива, придобити при бизнес комбинация за покупка на дъщерни дружества.

Индивидуално придобитите нематериални активи първоначално се оценяват по цена на придобиване. В техния състав са включени основно лицензии за програмни продукти и лиценз за търговска система, използвани в дружеството.

Нематериалните активи на придобити дъщерни дружества и тези, идентифицирани при придобиване (бизнес комбинация) се оценяват по справедлива стойност към датата на сделката (бизнес комбинацията), която се приема за цена на придобиване за целите на консолидацията и включват лицензия за организиране на борсов пазар на електрическа енергия.

В Групата се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот от 2 години до 20 години.

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Нематериалните активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към “други приходи/(загуби) от дейността” на лицевата страна на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.12. Инвестиции в съвместни дружества

Съвместно дружество е такова предприятие, създадено по силата на договорно споразумение между дружество от Групата като инвеститор и едно или повече други страни (дружества), които се заемат с обща стопанска дейност и върху която контролиращите съдружници упражняват съвместен контрол. Съвместен контрол е налице когато вземането на стратегическите финансови и оперативни решения, свързани със съвместното дружество е договорно установено да става със задължително единодушно съгласие (консенсус) между контролиращите съдружници. Последните имат права върху нетните активи на съвместното дружество.

Инвестициите в съвместни дружества са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е платено, вкл. преките разходи по придобиването на инвестицията.

Притежаваните от Групата инвестиции в съвместни дружества подлежат на ежегоден преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се признава в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансов разход.

Инвестициите в съвместни дружества се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва съвместния контрол върху стопанските изгоди от инвестициите. Доходът от продажбата им се представя към статията финансови приходи или респ. финансови разходи на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.13. Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са недеривативни финансови активи, представляващи:

- а) дългови ценни книжа, при които договорните парични потоци пораждаат плащания единствено на главница и лихва и които Групата държи в рамките на бизнес модел с цел както събирането на договорените парични потоци, така и продажба на активи. Групата обичайно разполага с портфейл от държавни ценни книжа (дългосрочни български държавни ценни книжа - облигации) и;
- б) капиталови инструменти - акции и дялове от капитала на други дружества (малцинствено участие), държани с дългосрочна перспектива.

Първоначално оценяване

Първоначално инвестициите (финансовите активи), оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават по цена на придобиване, която е справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията (финансовия актив).

Всички покупки и продажби на финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават на "датата на търгуване" на сделката, т.е. датата, на която Групата се ангажира да закупи или продаде актива.

Последващо оценяване

Притежаваните от Групата инвестиции (финансови активи) по справедлива стойност през друг всеобхватен доход се оценяват последващо по справедлива стойност (Приложение 2.27).

Дългосрочните инвестиции, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуриретни дати, последващо се оценяват и се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност при спазването на следната политика: „определяне на справедливата стойност директно на база пазарни цени (цени на дилъри) – „последна цена купува“ към последния работен ден на съответния отчетен период (година), т.е. директни (некоригирани) цени (Ниво 1).

Ефектите от последващата преоценка на дълговите инструменти до тяхната справедлива стойност се представят в отделен компонент на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и респ. в резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Дълговите ценни книжа се признават в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) при освобождаване (продажба) от съответната инвестиция, като се посочват към статията „финансови приходи“ или „финансови разходи“.

Дългосрочните инвестиции, представляващи дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход подлежат на преглед за обезценка за кредитни загуби. Очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. Тези активи продължават да се представляват по справедлива стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, а сумата на натрупания коректив за кредитни загуби се признава в другия всеобхватен доход като част от резерва от преоценка. Разходите за обезценка се признават в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) и представят към статията „финансови разходи“. При последващо отписване на инструмента натрупаният коректив за кредитни загуби се признава в печалбата или загубата за периода.

Приходите от лихви и ефектите от валутна преоценка, свързани с дългосрочни инвестиции (финансови активи) по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, представляващи: дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуриретни дати (дългови инструменти) се признават и представят в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „финансови приходи“, съотв. „финансови разходи“. Приходите от лихви се определят на база метода на ефективния лихвен процент.

Останалите промени в справедливата стойност на дългосрочните инвестиции, представляващи дългови инструменти, се признават в другия всеобхватен доход. При отписване кумулативната промяна в справедливата стойност, призната в друг всеобхватен доход, се отнася в печалбата или загубата.

Дългосрочните инвестиции (финансови активи), представляващи капиталови инструменти (акции в други дружества (малцинствено участие)), не се търгуват на активен пазар и за тях няма котировки на пазарни цени. Последващо те се оценяват и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност, определяна чрез прилагането на приходния подход, респ. метода на дисконтираните парични потоци като основна оценъчна техника (Ниво 3). Справедливата стойност на капиталовите инструменти се определя с помощта на лицензиран оценител.

Ефектите от последващата преоценка на капиталовите инструменти до тяхната справедлива стойност се представят в отделен компонент на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и респ. в резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. Резервът от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход не се рекласифицира през печалба и загуба при освобождаване от съответната инвестиция. Кумулативните ефекти от промяна в

справедливата стойност, отчитани в този резерв се прехвърлят в неразпределената печалба при освобождаване (продажба) на съответната инвестиция.

Дългосрочните инвестиции в капиталовите инструменти не подлежат на обезценка.

Приходите от дивиденди, свързани с дългосрочни инвестиции (финансови активи), представляващи акции в други дружества (малцинствено участие) се признават като текущи приходи при възникване на правото на вземане на дивидент и се представят в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „финансови приходи“.

2.14. Финансови активи по амортизирана стойност

Инвестиции във финансови активи по амортизирана стойност са такива активи, които представляват дългови ценни книжа, с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати. Групата отчита дълговите ценни книжа по амортизирана стойност, когато те се държат в рамките на бизнес модел, чиято основната цел е да се събират договорните парични потоци, които включват плащания единствено на главница и лихва. Също така в тази група се включват вземания под различни форми от различни контрагенти и паричните средства и еквиваленти.

Тези активи се оценяват първоначално по тяхната цена на придобиване, а последващо – по амортизируема стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена със сумите на очаквани кредитни загуби, ако има такава.

Приходите от тях се признават на база метода на ефективния лихвен процент и се представят в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „финансови приходи“.

2.15. Търговски и други вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на Групата да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на клиента - длъжник.

Последващо оценяване

Групата държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност (която обичайно е фактурната стойност), намалена с размера на натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (Приложение 2.24).

Обезценка

Групата прилага модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО 9, и на база матричен модел за процента на загубата.

Обезценката на вземанията се признава и представя към статията “Други разходи за дейността” на лицевата страна на консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.16. Срочни депозити в банки

Депозити в банки представляват вземания от банки по инвестирани свободни парични ресурси под формата на срочни депозити с оригинален матуритет над 3 месеца.

Депозитите се оценяват и се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по амортизирана стойност, намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (Приложение 2.24).

В консолидирания отчет за финансовото състояние те се представят към групата на “срочни депозити в банки, с инвестиционна цел”, а в консолидирания отчет за паричните потоци – към “паричните потоци, ангажирани в инвестиционната дейност на Групата”.

Получената лихва от тези депозити се представя като приход от лихви от инвестиционна дейност в консолидирания отчет за паричните потоци.

2.17. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти включват касовите наличности, разплащателните сметки и краткосрочните депозити, включително репо сделки в банки, чийто оригинален матуритет е до 3 месеца.

Последващо оценяване

Паричните средства и еквиваленти се представят последващо във финансовия отчет на Групата по амортизирана стойност, намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (Приложение 2.24).

За целите на консолидирания отчет за паричните потоци, банковите депозити се анализират и представят в съответствие с целите и намеренията на Групата за доходност от тях, както и фактическата поддържана продължителност на инвестирането в такъв тип депозити.

За целите на изготвянето на консолидирания отчет за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- паричните постъпления и плащанията от контрагенти (клиенти-продавачи и клиенти-купувачи) във връзка с договори за покупко-продажба на електрическа енергия са представени отделно съответно към „Постъпления от контрагенти по сделки за покупко-продажба на електрическа енергия“ и „Плащания от контрагенти по сделки

за покупко-продажба на електрическа енергия“, доколкото вземанията и задълженията се уреждат брутно и Групата носи финансовия риск.

- паричните постъпления и плащанията във връзка с такси “Задължения към обществото” са представени нетно доколкото паричните потоци отразяват по-скоро дейностите на трети лица (Фонд „Сигурност на енергийната система” (ФСЕС) за периода след 01.07.2018 г. и НЕК за периода до 30.06.2018 г.), отколкото на тези на Групата (Приложение 2.7).
- Паричните постъпления и плащания във връзка с получени и възстановени депозити за участие на борсов пазар се представят нетно към статията „Платени/(Възстановени) депозити, нетно“
- платените суми за ДДС по доставка на имоти, машини, оборудване и нематериални активи, с право на възстановяване, са представени като плащания към доставчици в оперативна дейност;
- получените лихви по разплащателни сметки са представени в оперативната дейност;
- получените лихви от предоставени срочни депозити в банки и ипотечни облигации са представени в инвестиционна дейност, доколкото по съдържание тези операции представляват инвестиране на свободни ресурси на Групата.
- постъпленията от получените финансираня са представени отделно, към финансовата дейност.
- плащанията, свързани с лизингови договори (лихви и главници), свързани с признати в консолидирания отчет за финансовото състояние активи „право на ползване“ и задължения по лизингови договори се посочват към финансова дейност, а плащанията, свързани с краткосрочни лизингови договори и договори за лизинг на активи на ниска стойност се посочват като плащания за оперативна дейност.

2.18. Търговски и други задължения

Търговските и другите текущи задължения се отчитат и представят в консолидирания финансов отчет по стойността на оригиналните фактури (фактурна стойност), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените стоки и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност, а последващо – по амортизируема стойност, след приспадане на инкорпорираната в тяхната номинална стойност лихва, определена по метода на ефективната лихва (Приложение 2.24).

2.19. Лизинг

Както е оповестено в Приложение 2.1 Групата прилага МСФО 16, считано от 1 януари 2019 г. Ефектите от преминаването към МСФО 16 Лизинг са описани в Приложение 2.5.

2.19.1. Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2019 година

На началната дата на лизинга, която е по-ранната от двете дати - датата на лизинговото споразумение или датата на ангажирането на страните с основните условия на лизинговия договор, Групата прави анализ и оценка дали даден договор представлява или съдържа елементи на лизинг. Даден договор представлява или съдържа лизинг, ако по силата на него се прехвърлят срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

Прехвърляне на контрол върху използването на актива е налице, когато Групата в качеството ѝ на клиент едновременно получава:

- правото да ръководи използването на определения актив – да определя по какъв начин и с каква цел да използва актива през срока на ползването му
- правото да получи по същество пряко или не пряко всички икономически ползи от употребата на актива през срока на ползването му – чрез използване, държане или преотдаване на лизинг на актива.

2.19.1.1. Групата като лизингополучател

Групата прилага изискванията на МСФО 16 за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингодател и за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингополучател, с изключение на лизингови договори със срок под 12 месеца и лизингови договори с ниска стойност на ползвания актив, които се признават директно като текущи разходи в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

Групата не се е възползвала от практическата целесъобразна мярка на МСФО 16, която позволява на лизингополучателя за всеки клас идентифициран актив да не отделя нелизинговите от лизинговите компоненти, а вместо това да отчита всеки лизингов компонент и свързаните с него нелизингови компоненти като отделен лизингов компонент. За договори, които съдържат лизинг на един или повече лизингови и нелизингови компоненти, Групата прилага политика да разпределя възнаграждението по договори, които съдържат лизингови и нелизингови компоненти, на база относителните единични цени на лизинговите компоненти и съвкупната единична цена на нелизинговите компоненти.

Групата признава актив „право на ползване“ и „задължение по лизинг“ в консолидирания отчет за финансовото състояние на датата на стартиране на лизинговите договори (датата, на която основният актив е на разположение за ползване от страна на дружеството-лизингополучател).

а) Активи „право на ползване“

Активът „право на ползване“ се отчита първоначално по цена на придобиване, която включва сумата на първоначалната оценка на пасива по лизинга, първоначалните преки разходи, разходите за демонтаж, преместване и възстановяване, както и извършени предишни плащания минус суми за предоставени стимули.

При последващо оценяване на актива „право на ползване“ се прилагат изискванията на МСС 16 като се използва модела по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и

начислените обезценки. Групата амортизира актива „право на ползване“ за по-краткият период от полезния живот и срока на лизинговия договор. Ако собствеността върху актива се прехвърля по силата на лизинговия договор до края на срока на договора, то го амортизира за полезния му живот.

Всички корекции на задължението за лизинг коригират и актива „право на ползване“, а ако той е напълно амортизиран – се отчитат като текущ разход в текущата печалба или загуба.

Активите „право на ползване“ се тестват за обезценка в съответствие с МСС 36 Обезценка на активи, като се прилага политика за определяне и отчитане на обезценката, аналогична на тази при имотите и оборудването (дълготрайните материални активи). Възстановимата стойност на активите „право на ползване“ е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се определят като разлика между възстановимата и балансовата стойност (когато възстановимата стойност е по-ниска от балансовата), и се представят в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като други разходи.

Активите „право на ползване“ са представят към “имоти, машини, оборудване и активи „право на ползване“ в консолидирания отчет за финансовото състояние, а тяхната амортизация – към разходи за амортизация в консолидирания отчет за всеобхватния доход.

б) Задължение по лизинг

Задължение по лизинг се признава първоначално по настоящата стойност на лизинговите плащания, които не са изплатени към тази дата. Те включват:

- фиксирани плащания (включително фиксирани по същество лизингови плащания), намалени с подлежащите на получаване лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти първоначално оценени, използвайки индексите или процентите на датата на стартиране на лизинга;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че съответното дружество от Групата, в качеството му на лизингополучател ще ползва тази опция;
- плащания на санкции за прекратяване на лизинговите договори, ако в срока на лизинговия договор е отразено упражняването на опция за прекратяването на договора от страна на дружеството-лизингополучател;
- сумите, които Групата очаква да плати на лизингодателите като гаранции за остатъчна стойност.

Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекси или преценки, а са свързани с изпълнение или с използването на основния актив, не се включват в оценката на задължението по лизинг и в актива „право на ползване“. Те се признават като текущ разход в периода, в който настъпи събитието или обстоятелството, довело до тези плащания и се включват в печалбата и загубата за годината.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциален лихвен процент на съответното дружество от Групата, което то би плащало в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда. Групата прилага като диференциален лихвен процент лихвените проценти по лихвена статистика на БНБ, коригирани така че да съответстват на срока и на контрагентите по лизинговите договори.

Лизинговите плащания (вноски) съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница). Финансовите разходи се начисляват в консолидирания отчет за всеобхватния доход през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение, като се представят като „финансов разход - разход за лихва“.

Задълженията по лизинг се представя на отделен ред на лицевата страна на консолидирания отчет за финансово състояние

Групата оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по задълженията по лизинг;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;
- преоценява балансовата стойност на задълженията по лизинг, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор;
- гаранциите за остатъчна стойност се преразглеждат и коригират, ако е необходимо към края на всеки отчетен период.

Групата преоценява задълженията си по лизинг (при което извършва и кореспондиращи записвания към съответните активи „право на ползване“), когато:

- има промяна в срока на лизинга или е възникнало събитие или обстоятелство, което е довело до промяна в оценката на опцията за закупуване, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с коригиран дисконтов процент;
- има промяна в плащанията за лизинг, произтичаща от промяна в индекс или процент или има промяна в сумите, които се очаква да бъдат дължими по гаранции за остатъчна стойност, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с непроменения (оригиналния) дисконтов процент (освен когато промяната в лизинговите плащания, произтича от промяна в плаващите лихвени проценти, в този случай се използва коригиран дисконтов процент, който отразява промените в лихвения процент);
- лизинговият договор е изменен и това изменение не е отразено като отделен лизинг, в този случай задължението по лизинг се преизчислява като се базира на срока на променения лизингов договор, дисконтирайки променените лизингови плащания с коригиран дисконтов процент към датата на влизане в сила на изменението.

в) Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори основният актив, по които е с ниска стойност

Групата прилага освобождаването по реда на МСФО 16 от изискването за признаване на актив „право на ползване“ и задължение по лизинг за лизинговите си договори на активи на ниска стойност, които Групата счита, че са на ниска стойност като нови и се използват самостоятелно в Групата, без да са зависими и тясно свързани с други активи.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с ниска стойност се признават директно като текущ разход в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

2.19.1.2. Групата като лизингодател

Групата класифицира всеки от своите лизингови договори като договор за оперативен или договор за финансов лизинг. Когато с договора за лизинг се прехвърлят по същество всички съществени рискове и стопански изгоди от собствеността върху основния актив, той се класифицира като договор за финансов лизинг, всички останали договори се класифицират като договори за оперативен лизинг.

Когато Групата е междинен лизингодател, тя отчита основния лизинг и договорът за преотдаване като два отделни договора. Договорът за преотдаване се класифицира като финансов или оперативен в зависимост от актива „право на ползване“, възникнал по основния договор.

Оперативен лизинг

Приходите от наем от оперативните лизинги се признават от Групата на линейна база за периода на лизинговия договор. Първоначалните преки разходи, извършени във връзка с постигането на оперативния лизинг, се прибавят към балансовата стойност на основния актив и се признават като разход през срока на лизинговия договор на линейна база.

Основният актив, предмет на лизинговия договор, остава и се представя в консолидирания отчет за финансовото състояние.

2.19.2. Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2018 година

2.19.2.1. Групата като лизингополучател

Оперативен лизинг

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в консолидирания отчет за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията от страна на Групата като лизингополучател във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга и са представени в статията „разходи за външни услуги“.

2.19.2.2. Групата като лизингодател

Според съдържанието на договора и определени критерии, Групата в качеството ѝ на лизингодател класифицира лизинговите договори като: договори за финансов лизинг и договори за оперативен лизинг. Класификацията се извършва на датата на въвеждане на лизинговия договор и се преразглежда само при изменение на договора.

Оперативен лизинг

При оперативният лизинг лизингодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите дълготрайни материални активи като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът на Групата като лизингодател по договори за оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг и се представят в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в статията „*други доходи от дейността, нетно*”.

2.20. Правителствени финансираня

Правителственото финансиране представлява различни форми на предоставяне на безвъзмездни средства от държавата (местни и централни органи и институции) и/или междуправителствени споразумения и организации.

Правителствените финансираня (общински, държавни и международни, вкл. по реда на използване на Европейските фондове и програми) се признават първоначално като отсрочен доход (финансиране), когато е налице разумна сигурност, че те ще бъде получени от Групата, и че последната е спазила и спазва условията и изискванията по дарението.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на направени разходи, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за същия период, през който са признати и разходите.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на инвестиционни разходи за придобиване на актив, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за целия период на полезен живот на актива, пропорционално на размера на признатата в разходите амортизация.

Получените финансираня, свързани с амортизируеми дълготрайни материални активи се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние като дългосрочни финансираня. Частта, която ще бъде призната като текущ приход през следващите 12 месеца се включва в текущите пасиви.

Признатата като приход част от финансиранята се представя в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към „*други доходи от дейността*”.

2.21. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в Групата се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналот е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет Групата прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите на самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на Групата като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ), фонд "Гарантиране вземания на работниците и служителите" (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от Групата в качеството ѝ на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж.

Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към Групата няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от Групата вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се

капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда Групата в качеството ѝ на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на консолидирания финансов отчет, по която те се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в консолидирания отчет за всеобхватния доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал“, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет Групата назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиращи в България, където функционира и самото дружество.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружеството като работодателят има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Групата признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими след повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.22. Акционерен капитал и резерви

Българска фондова борса АД (дружеството-майка) е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на акционерен капитал, който да служи като обезпечение на кредиторите на дружеството за изпълнение на техните вземания към него. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството-майка до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност. Дружеството-майка отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и Устава, дружеството-майка е длъжно да формира и фонд Резервен, като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя, докато средствата във фонда достигнат една десета част от капитала или по-голяма част, предвидена в Устава;
- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен резерв);
- други източници, предвидени с определено решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в Устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на капитала.

Резервът по финансови активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от разликата между балансовата стойност на финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и техните справедливи стойности към датата на извършване на преоценката. Този резерв се прехвърля към текущите печалби и загуби в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) – за дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, респ. в натрупани печалби – за капиталовите ценни книжа, в случаите когато финансовите активи се освободят (продадат) от Групата.

2.23. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на дружествата в Групата са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2019 г. е 10 % (2018 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на дружествата в Групата към датата на консолидирания финансов отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползаните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми

временни разлики, от които да могат да се приспадат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда към края на всеки отчетен период се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в консолидирания отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на едно дружество от Групата се представят нетно срещу отсрочени данъчни пасиви на това дружество, когато то се явява за тях данъчният платец в съответната юрисдикция, и то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данък върху дохода.

Към 31.12.2019 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружеството са оценени при ставка, валидна за 2020 г., която е в размер на 10% (31.12.2018 г.: 10 %).

2.24. Финансови инструменти

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

2.24.1. Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според последващата им оценка: по амортизирана стойност; по справедлива стойност през другия всеобхватен доход; и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Групата първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15 и издадената фактура (Приложение 2.15).

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на

търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружеството е поело ангажимент да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да пораждат парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмент.

Бизнес моделът на Групата за управление на финансовите активи отразява начина, по който Групата управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци произтичат от събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи са класифицирани в четири категории:

- Финансови активи по амортизирана стойност
- Финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход с "рециклиране" на кумулативните печалби или загуби (дългови инструменти)
- Финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход без "рециклиране" на кумулативните печалби и загуби (капиталови инструменти)
-

Класификационни групи

Финансови активи по амортизирана стойност

Групата оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания на главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на Групата включват: парични средства и еквиваленти в банки, срочни депозити в банки, търговски и други вземания от контрагенти и трети лица (Приложение 2.17 и Приложение 2.16).

Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (дългови инструменти)

Групата оценява дълговите си инструменти по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел с цел както за събиране на договорните парични потоци, така и за продажбата му, и
- условията на договора за финансовия актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания на главницата и лихвата върху неиздължената сума на главницата.

По отношение на дълговите инструменти по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, приходите от лихви, валутната преоценка и загубите от обезценка вкл. и тяхното възстановяване, се признават в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) и се изчисляват по същия начин както тези за финансовите активи по амортизирана стойност. Останалите промени в справедливата стойност се признават в другия всеобхватен доход и респ. в резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. При отписване, кумулативната промяна в справедливата стойност, призната в другия всеобхватен доход, се отчита (рециклира) през печалбата или загубата.

Дълговите инструменти по справедлива стойност през другия всеобхватен доход на дружеството включват: държавни ценни книжа, които са представени в статията "финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход" в консолидирания отчет за финансово състояние.

Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (капиталови инструменти)

При първоначалното им признаване Групата може да направи неотменим избор да класифицира определени капиталови инструменти като такива, определени по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, но само когато те отговарят на определението за собствен капитал съгласно МСС 32 *Финансови инструменти: представяне* и не се държат с цел търгуване. Класификацията се определя на база индивидуално ниво, инструмент по инструмент.

При отписване на тези активи печалбите и загубите от оценка до справедлива стойност, отчетени в другия всеобхватен доход не се рециклират през печалбата или загубата. Дивидентите се признават като "финансови приходи" в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато правото върху плащането бъде установено, с изключение на случаите, когато Групата извлича ползи от тези постъпления като възстановяване на част от цената на придобиване на финансовия актив, в който случай печалбите се отчитат в другия всеобхватен доход. Капиталовите инструменти, определени като такива по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, не са обект на тест за обезценка.

Групата е направила неотменим избор да класифицира в тази категория малцинствените си капиталови инвестиции, които тя държи дългосрочно и във връзка със своите бизнес интереси

в тези дружества. Те са представени в консолидирания отчет за финансово състояние към статията „финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход“.

Прекласификация на финансови активи

Групата не прекласифицира финансовите си активи след първоначалното им признаване, освен при изключителни обстоятелства, свързани с промяна в бизнес модела за управление им. Прекласификация на финансови активи се прилага перспективно, считано от датата на настъпване на промяната, която е породила като:

- а) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в друг всеобхватен доход. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.
- б) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в печалбата или загубата.
- в) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по амортизирана стойност, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за негова „намерена“ амортизирана стойност. Кумулативната печалба или загуба, натрупана в друг всеобхватен доход, се изписва от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) и се коригира за сметка на справедливата стойност на финансовия актив към датата на прекласификацията. Финансовият актив се оценява на датата на прекласификацията все едно винаги е бил отчитан по амортизирана стойност като корекцията засяга друг всеобхватен доход, но не засяга текущата печалба или загуба. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.
- г) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по справедлива стойност през печалба или загубата, този актив продължава да се оценява по справедлива стойност. Натрупаната печалба или загуба в друг всеобхватен доход се рециклира от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) в текущата печалбата или загуба

Обезценка на финансови активи

Групата признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които Групата

очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

Търговски вземания

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания* Групата е избрала и прилага *опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби* и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата.

Съдебни и други вземания

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *съдени и други вземания*, Групата прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход Групата прилага "тристепенен" модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив).

Очакваните кредитни загуби се признават на два етапа:

а. Финансов актив, който не е кредитно обезценен при първоначалното му възникване/придобиване, се класифицира в Етап (Stage) 1. Това са заеми, предоставени: на длъжници с нисък риск от неизпълнение и стабилни като тенденции добри ключови показатели (финансови и нефинансови), редовно обслужвани, и, и без наличие на дължими суми, които са в просрочие. От първоначалното му признаване неговият кредитен риск и качества са обект на непрекъснато наблюдение и анализи. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 1 се определят на база на кредитни загуби, които са резултат от възможни събития на неизпълнение, които биха могли да настъпят в рамките на следващите 12 месеца от живота на съответния актив (12-месечни очаквани кредитни загуби за инструмента).

б. В случаите, когато след първоначалното признаване на финансов актив, кредитният му риск нарасне значително и в резултат от това неговите качества се влошат, той се класифицира в Етап (Stage) 2. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 2 се определят за целия оставащ живот (срок) на съответния актив, независимо от момента на настъпването на неизпълнението (очаквани кредитни загуби за целия живот (срок) на инструмента).

В случаите, когато кредитният риск на финансов актив нарасне до ниво, което индикира, че има настъпило събитие на неизпълнение, финансовият актив се счита за обезценен и той се класифицира в Етап (Stage) 3. На този етап се установяват и изчисляват понесените загуби по съответния актив за целия му оставащ живот (срок).

Ръководството на Групата е извършило съответни анализи, на база на които е определило комплекс от критерии за събития на неизпълнение. Един от тях е просрочия на дължими договорни плащания повече от 90 дни, освен ако за определен инструмент не са налице обстоятелства, които правят оборимо това твърдение. Наред с него, се наблюдават и други

събития, въз основа на вътрешна и външна информация, които са индикатор, че длъжникът не е в състояние да заплати (възстанови) всички все още дължими от него суми по договор, вкл. като се вземат предвид и всички кредитни улеснения предоставени от Групата.

Парични средства

По отношение на паричните средства в банки, Групата прилага общия подход за изчисление на очакваните кредитни загуби като за определяне на загубата от неизпълнение в параметрите на модела се използва кредитният рейтинг на финансовите институции, в които Групата е депозирала паричните си средства. За целта се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се използват публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, от промяната на рейтинга на съответната банка, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват съобразно наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по банковите сметки

Дългови инструменти, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

По отношение на дълговите инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход Групата прилага модел на обезценка на база нисък кредитен риск, базиран на общия подход за изчисление на очакваните кредитни загуби. Към всяка отчетна дата Групата определя дали дълговият инструмент е такъв с нисък кредитен риск като за целта използва цялата разумна и аргументирана информация, без извършване на излишни разходи и/или усилия. При тази оценка Групата преразглежда вътрешния кредитен рейтинг на дълговия инструмент. В определени случаи обаче Групата може да преразглежда даден финансов актив като такъв в неизпълнение, когато вътрешна или външна информация предоставя индикация, че е малко вероятно дружеството да получи пълния размер на неиздължените суми по договора, преди да се вземат каквито и да било кредитни подобрения, държани от него.

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от консолидирания отчет за финансовото състояние на дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или Групата е поела задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) Групата е прехвърлила в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) Групата нито е прехвърлила, нито е запазила в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но е прехвърлила контрола върху него.

Когато Групата е прехвърлила правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е

запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато Групата нито е прехвърлила нито е запазила в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито е прехвърлила контрола върху него, тя продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай Групата признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които Групата е запазила.

Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска Групата да изплати.

2.24.2. Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

Финансовите пасиви на Групата включват търговски и други задължения. При първоначално им признаване обичайно те се класифицират като пасиви по амортизирана стойност.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация. Обичайно те се класифицират и оценяват по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент.

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитор при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.24.3. Компенсиране (нетирание) на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират (нетират) и в консолидирания отчет за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на Групата с даден контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за предприятието е нетният поток, т.е. нетната сума отразява реалното право или задължение на Групата от тези финансови инструменти - при всички обстоятелства да получи или плати единствено и само нетната сума.

Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на Групата по повод тези насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетирането е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
 - обичайната дейност,
 - в случай на неизпълнение/просрочие, и
 - в случай на неплатежоспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за "задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база".

2.25. Основна нетна печалба на акция

Основната нетна печалба на акция се изчислява като се раздели нетна печалба или загуба за периода, подлежаща на разпределение между акционерите, притежатели на обикновени акции, на средно-претегления брой на държаните обикновени акции за периода.

Средно-претегленият брой акции представлява броят на държаните обикновени акции в началото на периода, коригиран с броя на обратно изкупените обикновени акции и на новоиздадените такива през периода, умножен по средно-времевия фактор. Този фактор изразява броя на дните, през които конкретните акции са били държани, спрямо общия брой на дните през периода.

При капитализация, бонус емисия или разделяне, броят на обикновените акции, които са в обръщение до датата на това събитие, се коригира, за да се отрази пропорционалната промяна в броя на обикновените акции в обръщение така, сякаш събитието се е случило в началото на представения най-ранен период.

Нетна печалба или загуба на акции с намалена стойност не се изчисляват, тъй като няма издадени потенциални акции с намалена стойност.

2.26. Сегментно отчитане

Групата идентифицира своите отчетни сегменти и оповестява информация по сегменти в съответствие с организационната и отчетна структура за управление, използвана от ръководството на компанията-майка. Оперативните сегменти са компоненти на бизнеса, които се оценяват редовно от членовете на ръководството на компанията-майка, вземащи

оперативни решения - като се използва финансова и оперативна информация, изготвена конкретно за сегмента, за целите на текущото наблюдение и оценяване на резултатите от дейността (изпълнението) и разпределението на ресурсите на Групата.

Оперативните сегменти на Групата текущо се наблюдават и направляват поотделно, като всеки оперативен сегмент представлява отделна бизнес област, която е носител на различни бизнес ползи и рискове. Оперативните сегменти, по които Групата наблюдава, измерва и контролира рисковете и възвръщаемостта за нея са обособени според основните бизнес дейности, извършвани на Борсата, а именно: а) търговия на финансови инструменти; б) информационно обслужване, в) регистрация и поддържане на емисии финансови инструменти за търговия и г) търговия с ел. енергия.

Информация по оперативни сегменти

Групата използва един измерител – брутен марж (печалба) при оценяването на резултатите в оперативните сегменти и за разпределянето на ресурси между тях. Тя се определя като разлика между сегментните приходи и сегментните разходи, пряко съотнесими към съответния сегмент.

Сегментните активи, пасиви, респективно приходи, разходи и резултати включват тези, които са и могат да бъдат директно относими към съответния сегмент, както и такива, които могат да бъдат разпределени на разумна база. Обичайно това са: а) за приходите – приходи от услуги; б) за разходите – разходите за материали и консумативи, разходите за външни услуги, разходите за амортизации и разходите за възнагражденията на персонала; в) за активите – нематериални активи, търговски вземания, задължения към доставчици, текущи задължения към персонала и за обществено осигуряване. Капиталовите разходи (инвестиции) по бизнес сегменти са отграничени разходи, извършени през периода за придобиване или изграждане на секторни нетекущи активи, които се очаква да бъдат използвани през повече от един период.

Групата управлява имотите, машини и оборудване, нематериалните активи, инвестициите във финансови инструменти, както и данъците на ниво дружество и те не се разпределят на сегментно ниво.

Резултатите от дейности, които се считат за случайни спрямо основните типове операции (дейности) на Групата, както и неразпределяемите приходи, разходи, пасиви и активи, се отчитат отделно в позиция „неразпределени на ниво Група“. Тези суми по принцип включват: други доходи от дейността, освен ако не произтичат от дейността на конкретен сегмент, административни разходи, лихвени приходи и разходи, реализирани и нереализирани печалби и загуби от сделки с валута и инвестиции, инвестиции в други дружества, други вземания и разчети по данъци.

Прилаганата счетоводна политика за отчитането по сегменти, се основава на аналогични правила и принципи на тази, използвана от Групата за изготвяне на публичните ѝ отчети по закон.

2.27. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на Групата се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. На повтаряща се база, такива са:

финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, финансови активи по амортизирана стойност, определени търговски и други вземания и задължения.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които Групата задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници, когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

Групата прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. – да минимизира използването на ненаблюдаема информация. То използва основно приходния подход, като най-често прилаганата оценъчна техника е методът на дисконтираните парични потоци.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват в консолидираните финансови отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котирани цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Групата прилага основно справедлива стойност Ниво 1 и Ниво 3.

Притежаваните от Групата инвестиции, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (държавните ценни книжа - облигации), класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се оценяват и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Политиката на оценяване предвижда избор между по-ниската от двете стойности за съответния вид емисия облигации:

а) за глобалните емисии облигации:

- последна „цена купува“ на съответните емисии облигации, публикувана от международни информационни агенции в областта на финансовите инструменти (Reuters или Bloomberg) за последния работен ден от отчетния период (година) и

- „медианната стойност“ на поне три допълнителни котировки на последна „цена купува“ за последния работен ден от отчетния период (година), получени от активно търгуващи дилъри (български банки и инвестиционни посредници) на съответната емисия облигации.

б) емисии облигации, търгувани на вътрешен пазар:

- последна „цена купува“ на съответните емисии облигации, публикувана от международни информационни агенции в областта на финансовите инструменти (Reuters или Bloomberg) за последния работен ден от отчетния период (година) и
- „най-ниската стойност“ на поне три допълнителни котировки на последна „цена купува“ за последния работен ден от отчетния период (година), получени от активно търгуващи дилъри (български банки и инвестиционни посредници) на съответната емисия облигации.

Притежаваните от Групата капиталови инвестиции, представляващи акции или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие), и които не са регистрирани за търговия на българска или чуждестранни борси и не се търгуват на капиталовия пазар (акции на Централен депозитар АД) се оценяват последващо по справедлива стойност, като политиката на оценяване предвижда използване предимно на значима ненаблюдаема изходна информация и данни дотолкова, доколкото релевантна за подобен тип дружества наблюдаема информация няма на разположение (Ниво 3).

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовите отчети на повтаряема база, Групата прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

В Групата са разработени вътрешни правила и процедури за измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви.

Групата използва външна консултантска експертиза за определяне на справедливата стойност на инвестициите в акциите и дяловете в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие), класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между ръководството на Групата и външните експерти, както и приемането на издаваните от тях външни оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Оценки на справедливата стойност подлежат на преглед и одобрение от ръководството на Групата.

За целите на финансовото управление ръководството текущо наблюдава и справедливата стойност (Ниво 1) на притежаваните от Групата финансови активи, като следи пазарната конюнктура на местните и международните пазари, общите лихвени нива, текущите пазарни цени на притежаваните емисии, доколкото има такива, както и съответната ликвидност по тях.

На датата на всеки финансов отчет съобразно счетоводната политика на Групата се прави от определено лице общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите, които подлежат на оценка или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните

промени, и се предлага за одобрение пред изпълнителните директори на дружеството - майка подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата. При необходимост това се консултира изрично с външни оценители.

Резултатите от оценъчния процес на измерване на справедливата стойност се представят на независимите одитори на дружествата в Групата.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, Групата е групирала съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на йерархичното ниво на справедливата стойност.

2.28. Преценки от определящо значение при прилагане на счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

При изготвяне на консолидирания годишен финансов отчет ръководството прави различни преценки, приблизителни оценки и предположения, които оказват влияние върху отчетените приходи, разходи, активи и пасиви по договори и съответстващите им оповестявания. В резултат на несигурността по отношение на тези предположения и приблизителни оценки, е възможно да възникнат съществени корекции в балансовата стойност на засегнатите активи и пасиви в бъдеще, и респ. отчетените разходи и приходи.

2.28.1. Придобиване на дъщерно дружество

На 15.02.2018 г. Групата е придобила контрол над дружество Българска независима енергийна борса ЕАД, чрез покупка на 100% от капитала и правата на глас в дружеството. В консолидирания финансов отчет за годината, завършваща на 31.12.2018 г., придобиването е отчетено на база провизорни стойности на определени отчетни обекти при бизнес комбинацията. (Приложение 2.3).

През 2019 г. са установени окончателните справедливи стойности на придобитите с бизнескомбинацията нетни активи, общо за 8,716 х. лв. (стойността на нетните активи на придобитото дъщерно дружество в консолидирания годишен финансов отчет за 2018 г. в размер на 3,996 х. лв.).

Подробна информация за направените корекции и признати допълнителни активи и пасиви е представена в Приложение № 29.

2.28.2. Признаване на приходи

Дружеството събира поддържаща такса за регистрирани емисии на финансови инструменти. Към края на всеки отчетен период, ръководството прави специално проучване и анализ на вероятността за събираемостта на този вид приходи, и за случаите, при които има несигурност за входящи парични потоци поради сериозни затруднения на фирмите-платци, особено когато са в ликвидация и/или процедура по несъстоятелност, признаването на прихода се отлага до датата на неговото евентуално реално събиране (плащане от съответната фирма-задължено лице).

Размерът на таксите, дължими по договори с клиенти, за които ръководството е преценило, че съществува вероятност от неплащане и съответно за които не се призна приход, с натрупване за последните три години възлиза на 43 х. лв., в т.ч. такси само за 2019 г. 29 х. лв. (31.12.2018 г.: 56 х. лв., в т.ч. такси за 2018 г.: 33 х. лв.).

Останалите ключовите преценки и предположения, които оказват съществено влияние върху размера и срока за признаване на приходите от договори с клиенти са оповестени в Приложение 2.7 и са свързани с идентифициране на задълженията за изпълнение, взаимоотношенията приципал – агент, начина на прехвърляне на контрола за всяко отделно задължение за изпълнение и определяне на цената на сделката, в т.ч. на променливите възнаграждения и техния размер.

2.28.3. Очаквани кредитни загуби

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (вземания по договори с клиенти, други вземания и парични средства и еквиваленти) и за финансовите активи по справедлива стойност в друг всеобхватен доход (дългови инструменти) е област, която изисква съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководството прави редица важни преценки, като: а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск; б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби; в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби, г) установяване и оценка за корелацията между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тях в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби.

Подход за обезценка на парични средства в банки

Групата прилага общия подход за изчисление на очакваните кредитни загуби на паричните средства в банки. За целта тя прилага модел, базиран на кредитния рейтинг на финансовите институции, в които дружествата в Групата са депозирали паричните си средства. Тези кредитни рейтинги са присъдени основно от следните институции: Moody's, Standard and Poor's, Fitch, Българска Агенция за Кредитен рейтинг. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използват публичните данни на PD рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, Групата оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по формулата за изчисление на очакваните кредитни загуби е: $ECL = PD \times LGD \times EAD$, където:

ECL е показателя за очаквани кредитни загуби

PD е показателя за вероятност за неизпълнение

LGD е показателя за загубата при неизпълнение, и

EAD е показателя на сума на експозицията при неизпълнение.

При определянето на LGD се взема предвид наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по съответните банкови сметки.

На база на направените анализи, базирайки се на рейтингите на обслужващите банки и рефериращите на тях PD, към 31.12.2019 г. Групата е признала обезценка на парични средства в банки в размер на 21 х. лв. (31.12.2018 г. 66 х. лв.). (Приложение 21).

Подход за обезценка на дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. При определяне на очакваните кредитни загуби от дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход Групата прилага модел на база нисък кредитен риск и към края на всеки отчетен период Групата определя дали дълговият инструмент може да бъде преценен като такъв с нисък кредитен риск като за целта преразглежда вътрешния или външния кредитен рейтинг на инструмента. Също така Групата преценява дали съществува значително увеличение на кредитния риск, когато плащанията по договора са просрочени над 90 дни. Групата счита даден финансов инструмент като такъв в неизпълнение, когато договорените плащания са в просрочие в продължение на 180 дни.

Притежаваните от Групата дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, представляват български държавни ценни книжа – облигации. При определяне на загубата от неизпълнение за кредитен рейтинг на тези книжа се използва кредитния рейтинг на Република България, присъден основно от следните институции: Moody's, Standard and Poor's, Fitch.

На база на направените анализи на кредитния рейтинг на притежаваните от Групата дългови ценни книжа и съответстващите PD за тях, ръководството е определило, че очакваните кредитни загуби се доближават до нула и към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г. Групата не е признала обезценка на дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (Приложение 16).

Подход за обезценка на краткосрочни търговски вземания, вкл. от свързани лица

Групата използва опростен подход и матрица за провизиране за изчисление на очакваните кредитни загуби (ОКЗ) за търговските вземания, вкл. вземания от свързани лица. Процентите на провизиране се базират на дните на просрочие.

Матрицата за провизиране първоначално се основава на процентите на несъбираемост, наблюдавани от Групата в исторически план и движението на вземанията по групи просрочия. Групата прецизира матрицата, за да коригира историческия опит с кредитните загуби чрез включване на прогнозна макроикономическа информация. Историческите проценти на просрочия се актуализират към всяка отчетна дата и промените в прогнозните приблизителни оценки се анализират.

Оценката на съотношението между наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение, прогнозните икономически условия и очакваните кредитни загуби е съществена счетоводна оценка. Стойността на очакваните кредитни загуби е чувствителна към промени в обстоятелствата и прогнозните условия. Историческите кредитни загуби на дружествата в

Групата и прогнозните икономически условия могат да се отклоняват спрямо действителната несъбираемост в бъдеще.

Направените анализи за историческото поведение на търговските вземания през последните три години показват 100% събираемост в рамките на кредитния период, поради което ръководството е определило, че очакваните кредитни загуби за търговските вземания, вкл. от свързани лица, се доближават до нула. Също така не е установена конкретна корелация между поведението на определени макропоказатели и събираемостта на търговските вземания. На това основание Групата не е признала провизия за обезценка към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г.

Подход за обезценка на други индивидуални вземания

Групата е възприела общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби за някои индивидуални вземания, съгласно МСФО 9. За целта дружеството прилага модел на вероятно претеглени сценарии за събираемост и бъдещи парични потоци, с допускания за загуба при настъпване на събитие на загуба.

При определянето на загубата се вземат предвид всички гарантирани и/или обезпечени и/или застраховани вземания. По този начин, като последна стъпка, използвайки всички тези параметри, и след дисконтиране, се достига до калкулация на оценката на очакваната кредитна загуба за съответния период на съответния финансов актив.

В Етап 1 се включват вземания, които са класифицирани като „редовни“ съгласно вътрешно разработена рискова класификационна схема. Това са вземания от длъжници с нисък риск от неизпълнение, редовно обслужване, без значителни влошавания в ключови показатели (финансови и нефинансови), и не са налице дължими суми, които са в просрочие. Очакваната загуба от обезценка за тези вземания се изчислява за следващите 12 месеца и очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение в следващите 12 месеца.

В Етап 2 се включват вземания и предоставени гаранции, които са класифицирани като „съмнителни“. Това са вземания и предоставени гаранции, при които е налице установено (на база комплекс от показатели) съществено влошаване на кредитния риск, свързан с длъжника, спрямо първоначалното признаване на експозицията. Очакваната загуба от обезценка за тези вземания се изчислява за целия живот на вземането, които се счита за кредитно-необезценен и очакването на Групата за размера на загуба при експозиция в неизпълнение за целия й жизнен цикъл.

В Етап 3 попадат предоставени вземания, които са класифицирани като „в неизпълнение“. Това са вземания, при които вече са налице доказателства, че вземането е вече кредитно-обезценено, т.е. настъпило е кредитно събитие (съгласно приетата политика за състав на събития за неизпълнение). За целта се извършва анализ на система от показатели, използвани като индикатори за настъпили кредитни загуби. Загубата от обезценка се изчислява за размера на загуба при кредитно-обезценена експозиция в неизпълнение за целия й жизнен цикъл.

Обезценки на вземания от банка в несъстоятелност

Към 31.12.2014 г. дружеството-майка е признала обезценка на вземане от банка в несъстоятелност (Приложение 20) в размер на 265 х. лв., представляващи средства по сметки в банката, поставена под специален надзор през м. юни 2014 г.

През 2019 г. по сметките на дружеството-майка е постъпили плащане от масата на несъстоятелността в размер на 31 х. лв., а към 31.12.2019 г. оставащото вземане в размер на 234 х. лв. е отписало срещу коректива като несъбираемо вземането, поради изтичане на давностният срок от 5 години.

Обезценки на съдени вземания

Групата има съдебно вземане (Приложение 20) от контрагент, в процедура по обявяване в несъстоятелност, с брутен размер 6,747 х. лв. Ръководството е направило анализ, основаващ се на възможността за събиране на вземането като е използвало експертно правно становище по казуса и наличната за контрагента финансова информация. На база на този анализ, ръководството е определено, че съдебното вземане е в Етап 3. Признатата провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби към 31.12.2019 г. е размер 1,350 х. лв. (31.12.2018 г.: 675 х. лв.)

През 2019 г. на база анализ и преценка на ръководството за бъдещата събираемост на другите вземания е отчетена обезценка за очаквани кредитни загуби общо в размер на 1,251 х. лв., в т.ч. загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби на вземане по цесия на депозит от банка в несъстоятелност в размер на 607 х. лв., призната загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби на съдебно вземане размер на 675 х. лв. и реинтегрирана обезценка за очаквани кредитни загуби на вземане от банка в несъстоятелност в размер на 31 х. лв. (2018 г.: 1,282 х. лв., в т.ч. призната загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби на вземане по цесия на депозит от банка в несъстоятелност в размер на 607 х. лв. и призната загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби на съдебно вземане размер на 675 х. лв.) (Приложение 20)

2.28.4. Оценка на справедливата стойност на капиталови инвестиции

Когато справедливата стойност на капиталовите инвестиции, отчетени в консолидирания отчет за финансовото състояние, не може да бъде получена на база котираните цени на активни пазари, тяхната справедлива стойност се определя чрез използване на други оценъчни модели и техники, включително модела на дисконтираните парични потоци. Използваната входяща информация в тези модели се събира от наблюдавани пазари, където това е възможно, но когато това не може да бъде направено, за определянето на справедливите стойности предполага приложението на определена степен на преценка. Такава преценка включва разглеждането, анализа и оценката за входящите данни като например, за ликвиден риск, кредитен риск и волатилност. Промените в предположенията за тези фактори могат да повлияят върху размера на отчетената справедлива стойност на финансовите инструменти.

По изключение, за капиталови инвестиции в дружества/предприятия от затворен тип, за които е трудно да се намерят данни за аналогови пазарни сделки и/или поради обстоятелството, че бъдещото функциониране на тези дружества е свързано с определени несигурности, за да може да се направят достатъчно разумни и обосновани дългосрочни предположения за изчисляването на справедливата стойност на техните акции чрез други алтернативни оценъчни методи - се оценяват по цена на придобиване когато това е уместно съгласно МСФО 9, обикновено – липсва актуална информация и/или са налице широк обхват възможни оценки, при определени обстоятелства.

Основните ключови предположения и компоненти на оценъчните модели, както и данни за самите справедливи стойности, определени към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г. са оповестени в Приложение 16.

2.28.5. Договори за лизинг

При *идентифициране и класифициране на лизинг* или на лизингов елемент в даден договор, ръководството на Групата прави редица важни преценки.

- налище ли е договор за лизинг, в т.ч. дали договорът съдържа идентифициран актив и дали по силата на него се прехвърля правото на контрол над използвания актив за съответния срок на договора;
- определяне срока на лизинга
- определяне на диференциалния лихвен процент по договорите за лизинг.

Групата има три споразумения за оперативен лизинг съгласно отменения МСС 17. Тя е направило анализ и е определила, че: а) първото споразумение не отговаря на условията за признаване на актив "право на ползване", доколкото контролът върху идентифицирания актив е съвместен с трето лице, б) второто споразумение също съдържа лизинг, но на база очакванията и намеренията на ръководството за упражняване на опциите за подновяване/прекрътяване, договорът е краткосрочен и в) третото споразумение съдържа лизинг, не е краткосрочно, а дружеството има на контрол над използвания идентифициран актив за съответния срок на договора . Идентифицираният актив по този договор е помещение за колокиране на оборудване на дружеството.

При определяне на *срока на лизинга* ръководството е взело предвид неотменимия период на лизинга, заедно с периодите, по отношение на които съществува опция за удължаване, ако е сигурно, че тя ще бъде упражнена, както и периодите, по отношение на които съществува опция за прекрътяване, ако е достатъчно сигурно, че тя ще бъде упражнена. По отношение на тези опции и вероятността за тяхното упражняване или не, ръководството е взело предвид редица фактори като: важността на наетия актив за дейността на дружеството, разходи, които биха били свързани с прекрътяване на договора и определяне на нов актив за нуждите на предприятието, опита до момента с тези активи и с наемодателите и др.п.

Договорът за лизинг, идентифициран от ръководството като такъв, по който се прехвърля контрол над използвания идентифициран актив е сключен за неопределен време. На базата на предположенията, описани по-горе и на база намеренията на ръководството, то е определило, че срокът на договора е 5 г.

При настъпване на важно събитие, или съществено изменение в обстоятелствата, които са под контрола на Групата и засягат сигурността в упражняването на опциите за удължаване/прекрътяване, то прави повторна оценка на срока на договора.

В случаите, в които Групата е лизингополучател и не може непосредствено от договорите да определи лихвения процент, необходим му за дисконтиране на задълженията по лизинг, то използва диференциалния лихвен процент, който би плащало в случай, че заеме финансови

средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда. За договори, за които Групата няма аналогично финансиране, то търси наблюдаеми данни като пазарни нива на кредитите и банкова статистика, която е публично достъпна и прави специфични за него изчисления и корекции, за да отрази собствения си кредитен рейтинг. На тази база, ръководството е приело че диференциален лихвен процент за идентифицирания от него договор за лизинг е 3.5 %.

Към датата на всеки отчет ръководството на Групата извършва преглед за обезценка на активите „право на ползване“. Ако са налице индикатори, че възстановимата стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите.

2.28.5. Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които предположения са преценени от ръководството като разумни и уместни за дружеството (Приложение 2.21 и Приложение 23).

2.28.6 Признание на активи по отсрочени данъци

При признаването на отсрочените данъчни активи от ръководството е оценена вероятността отделните намаляеми временни разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружествата в Групата то да генерират в перспектива достатъчно данъчни печалби за тяхното компенсирание срещу тези печалби и/или наличие за съответния период на облагаеми временни разлики.

Към 31.12.2019 г. натрупаните данъчни загуби от дружествата в Групата са общо в размер на 1,123 х. лв., в т.ч. данъчна загуба, възникнала през 2019 г. 1,020 х. лв., данъчна загуба, възникнала през 2018 г. 37 х. лв. и данъчна загуба, възникнала през 2015 г. 66 х. лв. (31.12.2018 г. 103 х. лв., в т.ч. данъчна загуба възникнала през 2018 г. 37 х. лв. и данъчна загуба, възникнала през 2015 г. 54 х. лв.). Ръководството е преценило, че към датата на издаване на настоящия отчет, съществува несигурност дали и доколко в рамките на законовия срок за пренасяне на данъчни загуби (5 години), съответните дружества в Групата ще генерира достатъчна облагаема печалба, поради което е приложен по-консервативен подход.

Към 31.12.2019 г. не са признати активи по отсрочени данъци в размер на 112 х. лв. (31.12.2018 г. – 10 х. лв.), свързани с данъчни загуби. Групата е признала активи по отсрочени данъци във връзка с останалите намаляеми временни разлики, възникващи основно от обезценка на други вземания и амортизации на дълготрайни материални и нематериални активи, доколкото е преценила, че в бъдеще те ще могат да бъдат приспаднати срещу бъдещи печалби или облагаеми временни разлики (Приложение 2.23 и Приложение 17).

3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

3.1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВИДОВЕТЕ ПРИХОДИ

Приходите от договори с клиенти по оперативни сегменти и видове услуги включват:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Оперативен сегмент "Търговия с електрическа енергия"	8,635	7,142
Такси за търговия с електрическа енергия	6,224	4,654
Годишна такса	1,427	1,115
Такси за докладване на данни	330	244
Неустойки	112	297
Такси участие	84	372
Такси обучение	55	157
Други такси	403	303
Оперативен сегмент "Регистрация и поддържане на емисии финансови инструменти за търговия"	613	641
Такси за регистрация на дружества	493	498
Такси за членство	108	121
Такси за промяна на параметри на емисии	12	22
Оперативен сегмент „Информационно обслужване“	676	604
Такси за информационно обслужване	540	504
Такси за публикуване на съобщения	79	84
Такси за докладване на данни ОМП	41	-
Такси за право на ползване на търговска марка	16	16
Оперативен сегмент „Търговия с финансови инструменти“	505	720
Комисиони за сделки на Борсата	478	678
Такси за поддържане неприсъствени работни станции	26	26
Финансови санкции на членовете на Борсата	1	1
Такси за интернет търговия	-	15
Общо	10,429	9,107

Приходите от договори с клиенти за 2019 г. включват:

- приходи в размер на 12,468 х.лв., които в началото на периода са били признати като пасиви по договор (Приложение 24);
- приходи в размер на 3 х.лв. от задължения за изпълнение, които са удовлетворени и/или частично удовлетворени в предходни периоди, но за които ръководството е преценило, че съществува вероятност от неплащане (Приложение № 2.7 и Приложение № 2.28.2).

Всички неудовлетворени и/или частично удовлетворени задължения за изпълнение на дружеството към 31.12.2019 г. са по договори с очакван срок за изпълнение от една година или по-малко.

	2019 г. BGN '000	2018 г. BGN '000
Сделки от покупко-продажби на електрическа енергия на борсов пазар (Приложение 2.7)		
Приходи от продажби на електрическа енергия	828,710	978,812
Разходи за покупка на електрическа енергия	(828,710)	(978,812)
Суми, събирани от името на трети лица (Приложение 2.7)		
Приходи от „Цена Задължение към обществото“	4,438	5,621
Разходи за „Цена Задължение към обществото“	(4,438)	(5,621)
	-	-

3.2. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

Задълженията за изпълнение като тип са подробно оповестени в Приложение 2.7.

3.3. САЛАДА ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Вземания по договори с клиенти (Приложение 19.1)	513	630
Пасиви по договори с клиенти (Приложение 24)	11	11
Изменението на вземанията по договори с клиенти и пасивите по договори с клиенти е несъществено.		

4. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА

Другите доходи от дейността включват:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Приходи от финансиране	91	-
Наеми	42	39
Отписани задължения	27	20
Нетни загуби от курсови разлики по търговски вземания и задължения и текущи разплащателни сметки	18	(16)
Други	8	1
Общо	186	44

5. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ И КОНСУМАТИВИ

Разходите за материали и консумативи включват:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Офис консумативи и хигиенни материали	24	20
Гориво и резервни части	15	12
Рекламни материали	10	9
Канцеларски материали	7	5
Други материали	-	7
Общо	56	53

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги включват:	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Абонаментни и лицензионни такси	1,769	1,402
Консултантски и други услуги	394	409
Докладване на данни	252	203
Поддръжка на офис	143	143
Граждански договори	129	-
Комуникации	54	48
Счетоводно обслужване	38	5
Банкови такси	35	25
Застраховки	18	21
Данъци и такси	11	11
Текущи ремонти	10	17
Други	103	85
Общо	2,956	2,369

Начислените разходи за задължителен одит на индивидуалните годишни финансови отчети на дружествата от Групата и на консолидирания годишни финансови отчети са в размер на 32 х.лв. (2018 г.: 26 х.лв.). През 2019 г. и 2018 г. не са предоставяни данъчни консултации и други услуги, несвързани с одита от одиторите на отчета по закон.

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

Разходите за персонала включват:	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Текущи възнаграждения	2,166	1,782
Вноски по социалното и здравно осигуряване върху текущи възнаграждения	280	226
Социални придобивки и плащания	37	117
Начислени суми за неизползван отпуск	49	58
Начислени суми за социално и здравно осигуряване за неизползван отпуск	6	5
Начислени суми за задължения към персонала при пенсиониране (Приложение 23)	18	20
Общо	2,556	2,208

8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Другите разходи за дейността включват:	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Начислени/(Възстановени) провизии за очаквани кредитни загуби (обезценки) на други вземания (Приложение 20), нетно	1,251	1,282
Командировки	135	90
Представителни мероприятия	52	45
Обучения и семинари	17	14
(Възстановена)/ Начислени провизии за очаквани кредитни загуби (обезценки) на търговски вземания (Приложение 19), нетно	(8)	7
(Възстановена)/ Начислени провизии за очаквани кредитни загуби (обезценки) по парични средства, нетно (Приложение 21)	(45)	10
Други	51	36
Общо	1,453	1,484

9. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ

Финансовите приходи включват:	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Приходи от лихви по дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	62	62
Приходи от лихви по депозити и текущи сметки в банки	9	15
Приходи от лихви по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	-	3
Печалба от продажба на дългови ценни книжа по амортизирана стойност	-	590
Общо	71	670

Във връзка със сключения договор между Българска фондова борса АД и Български енергиен холдинг ЕАД - едноличен собственик на капитала на БНЕБ за придобиване на 100 % от капитала на Българска независима енергийна борса ЕАД (БНЕБ) на 31.01.2018 г. Българска фондова борса АД е продала притежаваните от нея дългови ценни книжа – евро облигации, отчитани по амортизирана стойност. Реализираната печалба от сделката по продажба на държавните ценни книжа – евро облигации през 2018 г., е в размер на 590 х.лв.

10. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ

Финансовите разходи включват:	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Разходи за лихви по инвестиции в дъщерно дружество	14	3
Други разходи	1	1
Общо	15	4

11. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък в печалбата или загубата за отчетните периоди, завършващи на 31 декември, са както следва:

Консолидиран отчет за всеобхватния доход (печалба или загуба за годината)	2019	2018
	BGN'000	BGN'000
Данъчна печалба/(загуба) за годината на дружествата от Групата, нетно	4,559	4,727
Текущ разход за данък	459	477
Отсрочени данъци върху печалбата от: Възникване и обратно проявление на временни разлики (Приложение 17)	(136)	(160)
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	423	317
Равнение на разхода за данък върху печалбата, определена спрямо счетоводния резултат	2019	2018
	BGN'000	BGN'000
Консолидирана счетоводна печалба за периода	3,192	6,813
Данък върху печалбата: 10% (2018 г.: 10%)	319	681
От непризнати суми по данъчни декларации	36	(318)
Ефект от непризнати отсрочени данъчни активи върху данъчна загуба (Приложение 17)	68	(46)
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	423	317

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2019			2018		
	BGN'000			BGN'000		
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата	Стойност преди данък	Икономия от/(Разход за) данък	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Икономия от/(Разход за) данък	Стойност нетно от данък
Последващи оценки на планове с дефинирани пенсионни доходи	(8)	-	(8)	1	-	1
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови инвестиции по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	50	(5)	45	(4)	-	(4)

	2019 BGN'000			2018 BGN'000		
	Стойност преди данък	Икономия от/(Разход за) данък	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Икономия от/(Разход за) данък	Стойност нетно от данък
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Нетна промяна в справедливата стойност на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(8)	1	(7)	(42)	5	(37)
Общо друг всеобхватен доход за периода	34	(4)	30	(45)	5	(40)

12. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Другият всеобхватен доход включва:		
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата		
Последващи оценки на планове с дефинирани пенсионни доходи	(8)	1
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	50	(4)
	42	(3)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата		
Нетна промяна в справедливата стойност на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(8)	(42)
	(8)	(42)
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	(4)	5
Общо друг всеобхватен доход за годината	30	(40)

13. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ

	Сгради		Компютри и офис оборудване		Транспортни средства		Други		Аванси за придобиване на ДМА		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Отчетна стойност												
Салдо на 1 януари (оригинално отчетено)	1,651	1,651	701	629	136	103	241	240	-	-	2,729	2,623
Ефект от прилагане на МСФО 16	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-
Салдо на 1 януари (преизчислено)	1,669	1,651	701	629	136	103	241	240	-	-	2,747	2,623
Придобити	-	-	15	57	-	-	1	-	100	-	116	57
Придобити при бизнес комбинация (Приложение 29)	-	-	-	15	-	33	-	1	-	-	-	49
Отписани	-	-	(60)	-	-	-	-	-	-	-	(60)	-
Салдо на 31 декември	1,669	1,651	656	701	136	136	242	241	100	-	2,803	2,729
Натрупана амортизация												
Салдо на 1 януари	448	415	612	569	114	103	237	236	-	-	1,411	1,323
Начислена амортизация за периода	36	33	47	43	11	11	1	1	-	-	95	88
Отписана	-	-	(60)	-	-	-	-	-	-	-	(60)	-
Салдо на 31 декември	484	448	599	612	125	114	238	237	-	-	1,446	1,411
Балансова стойност на 31 декември	1,185	1,203	57	89	11	22	4	4	100	-	1,357	1,318
В т.ч. балансова стойност на активите „право на ползване“ 31 декември (Приложение 27)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-
Балансова стойност на 1 януари (оригинално отчетено)	1,203	1,236	89	60	22	-	4	4	-	-	1,318	1,300
Ефект от първоначално прилагане на МСФО 16 (Приложение 2.5)	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-
Балансова стойност на 1 януари (преизчислено)	1,221	1,236	89	60	22	-	4	4	-	-	1,336	1,300

Отчетната стойност на напълно амортизираните машини и оборудване, представени в консолидирания отчет за финансовото състояние, ползвани в дейността на дружеството към 31.12.2019 г. е 1,029 х. лв. (31.12.2018 г.: 971 х. лв.).

Към 31.12.2019 г. са отписани напълно амортизирани машини и оборудване на стойност 60 х. лв.

14. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Лицензии		Програмни продукти		Други	В процес на придобиване		Общо		
	31.12. 2019	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2018		31.12. 2019	31.12. 2018		31.12. 2019	31.12. 2018
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	
Отчетна стойност										
Салдо на 1 януари	5,311	-	754	741	6	-	43	-	6,114	741
Придобити	-	-	670	13	-	-	2	43	672	56
Придобити от бизнес комбинация	-	5,311	-	-	-	6	-	-	-	5,317
Отписани	-	-	(587)	-	-	-	-	-	(587)	-
Салдо на 31 декември	5,311	5,311	837	754	6	6	45	43	6,199	6,114
Натрупана амортизация										
Салдо на 1 януари	301	-	734	722	1	-	-	-	1,036	722
Начислена амортизация за периода	330	301	51	12	2	1	-	-	383	314
Отписани	-	-	(587)	-	-	-	-	-	(587)	-
Салдо на 31 декември	631	301	198	734	3	1	-	-	832	1,036
Балансова стойност на 31 декември	4,680	5,010	639	20	3	5	45	43	5,367	5,078
Балансова стойност на 1 януари	5,010	-	20	19	5	5	43	-	5,078	19

Отчетната стойност на напълно амортизираните нематериални активи, ползвани в дейността на дружеството към 31.12.2019 г. е 142 х.лв. (31.12.2018 г.: 731 х.лв.). Към 31.12.2019 г. са отписани напълно амортизирани нематериални активи с отчетна стойност 587 х.лева.

Лицензиите включват придобита в резултат на бизнес- лиценз за извършване на дейността „организиране на борсов пазар на електрическа енергия“, издаден с решение № Л-422 от 31.03.2014 г. на ДКЕВР за срок от 10 години.

Справедливата стойност на разграничимите активи и пасиви при придобиването на Българска независима енергийна борса ЕАД (бизнес-комбинация) от Групата са определени от лицензиран оценител към датата на придобиване на дружествата, през 2019 г. Идентифицираните при бизнес комбинациите нематериални активи включват лицензия и

програмни продукти. Тяхната балансова стойност към 31 декември е 5,010 х.лв. (31.12.2018 г.: 4,680 х.лв.).

Разходите за придобиване на нематериални активи в размер на 45 х.лв. (31.12.2018 г.: 43 х.лв.) включват разходи за регистрация на търговски марки на ЕС и марки по Мадридската спогодба за територията на Сърбия, Македония, Турция, Албания, Босна и Херцеговина и Черна гора, част от които се регистрират за индекси като наименование на търговско наименование /марка/ с оглед предстояща търговия с енергийни фючърс с финансова доставка.

15. ИНВЕСТИЦИИ В СЪВМЕСТНИ ДРУЖЕСТВА

На 15.04.2014 г. по силата на сключено съвместно споразумение между Българска фондова борса АД, Македонска Борса за ценни книжа АД, Скопие и Загребска Борса АД е учредено съвместно дружество СЕЕ Линк ДОО, Скопие със седалище ул. Орце Николов 75, Скопие, Македония.

Към 31.12.2019 г. стойността на инвестицията в съвместното дружество е 53 х.лв. (31.12.2018 г.: 53 х.лв.), оценена по историческа цена на придобиване (себестойност).

Към 31.12.2019 г. стойността на участието на Борсата в съвместното дружество, оценено по метода на собствения капитал е: 31 х.лв. (към 31.12.2018 г.: 10 х.лв.).

На 15.04.2014 г. по силата на сключено съвместно споразумение между Българска фондова борса АД, Македонска Борса за ценни книжа АД, Скопие и Загребска Борса АД е учредено съвместно дружество СЕЕ Линк ДОО, Скопие със седалище ул. Орце Николов 75, Скопие, Македония. Регистрираният капитал на СЕЕ Линк ДОО, Скопие към 31.12.2019 г. е в размер на 157 х. лв. (31.12.2018 г. - 157 х. лв.). Съгласно условията на споразумението всяка една от страните притежавава 33,33 % от капитала на учреденото дружество.

През м. февруари и м. декември 2015 г. е извършено увеличение на основния капитал на съвместното дружество съответно с 57 х. лв. и 79 х. лв.

Към 31 декември балансовата стойност на участията на Групата в съвместни дружества, оценена по метода на собствения капитал, е както следва:

31.12.2019 г.

Съвместно дружество	Предмет на дейност	Държава	Балансова стойност към 31.12.2019	Дял на участието в собствеността
СЕЕ Линк ДОО	компютърни услуги и информационни технологии	Македония	BGN'000 31	(%) 33.33

31.12.2018 г.

Съвместно дружество	Предмет на дейност	Държава	Балансова стойност към 31.12.2018	Дял на участието в собствеността
СЕЕ Линк ДОО	компютърни услуги и информационни технологии	Македония	BGN'000 11	(%) 33.33

Движението на инвестициите в съвместни дружества е представено по-долу:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Салдо на 1 януари	11	32
Дял в печалбата/(загубата) за годината	20	(21)
Салдо към 31 декември	31	11

Таблицата по-долу представя обобщена финансова информация за съвместно дружество СЕЕ Линк ДОО:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Обобщена информация от отчета за финансовото състояние		
Текущи активи, в т.ч	133	133
<i>Краткосрочни и други вземания</i>	71	81
<i>Парични средства и парични еквиваленти</i>	62	52
Нетекущи активи	150	269
Текущи задължения	(34)	(94)
Финансиране	(156)	(276)
Нетни активи	93	32
Обобщена информация от отчета за всеобхватния доход		
	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Нетна печалба/(загуба) за годината	60	(62)
Общ всеобхватен доход за годината	60	(62)

През 2019 г. и 2018 г. Групата няма получени дивиденди от участия в съвместни дружества.

Равнението между обобщената финансова информация за участието на Групата в съвместното дружество и неговата балансова стойност към 31 декември включена в настоящия консолидиран финансов отчет е представено в таблицата по-долу:

СЕЕ Линк ДОО	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Нетни активи	93	32
Дял на Групата (%)	33.33%	33.33%
Балансова стойност на инвестицията	31	11

16. ФИНАНСОВИ АКТИВИ ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	1,943	1,972
Капиталови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	374	324
Общо	2,317	2,296

Дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход включват две емисии държавни ценни книжа - облигации, закупени с премия, издадени от Министерство на финансите на РБългария, както следва:

							31.12.2019 г.	
Емисия	Валута	Дата на издаване	Дата на падеж	Лихва по купон %	Номинал '000	Справедлива стойност '000	Справедлива стойност BGN'000	
BG2040210218	Евро	29.10.2010	29.09.2025	5.75%	500 EUR	670 EUR	1,310	
BG2040012218	Лева	11.01.2012	11.07.2022	5.00%	550 BGN	633 BGN	633	
							1,943	

							31.12.2018 г.	
Емисия	Валута	Дата на издаване	Дата на падеж	Лихва по купон %	Номинал '000	Справедлива стойност '000	Справедлива стойност BGN'000	
BG2040210218	Евро	29.10.2010	29.09.2025	5.75%	500 EUR	673 EUR	1,316	
BG2040012218	Лева	11.01.2012	11.07.2022	5.00%	550 BGN	656 BGN	656	
							1,972	

Годишният ефективен лихвен процент по облигациите в евро е 3.86 %, а по облигациите в лева 3.32 %. Падежът на купонните плащания на облигациите в евро е два пъти в годината на 29 март и на 29 септември до датата на падежа, а на облигациите в лева - два пъти в годината на 11 януари и на 11 юли до датата на падежа.

Капиталови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Към 31.12.2019 Групата притежава инвестиции в капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход - акции и дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие), както следва:

Дружество	31.12.2019	%	31.12.2018	%
	BGN '000	Участие	BGN '000	Участие
Централен депозитар АД	369	6.61	319	6.61
Сдружение Български инвестиционен форум	5		5	
Общо	374		324	

Инвестицията в *Сдружение Български инвестиционен форум* е оценена и представена по цена на придобиване.

Таблицата по-долу представя финансовите активи на Групата през друг всеобхватен доход, които се оценяват на повтаряема база по справедлива стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние:

Йерархия на справедливите стойности

Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Справедлива стойност	Ниво 1	Ниво 3
	31.12.2019 BGN'000	BGN'000	BGN'000
Инвестиции в дългови ценни книжа	1,943	1,943	-
Инвестиции в капиталови инструменти	369	-	369
Общо	2,312	1,943	369

Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Справедлива стойност	Ниво 1	Ниво 3
	31.12.2018 BGN'000	BGN'000	BGN'000
Инвестиции в дългови ценни книжа	1,972	1,972	-
Инвестиции в капиталови инструменти	319	-	319
Общо	2,291	1,972	319

Таблицата по-долу представя равнение между началните и крайните салда на справедливите стойности на Ниво 1 и Ниво 3:

Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Ниво 1	Ниво 3	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Салдо към 1 януари 2018 година	2,035	323	2,358
Начислен приход от лихва по ефективен лихвен процент, включен в текущата печалба за годината (Приложение 9)	62	-	62
Получена купонна лихва	(83)	-	(83)
Нереализирана печалба/(загуба), включена в друг всеобхватен доход (Приложение 12)	(42)	(4)	(46)
Салдо към 31 декември 2018 година	1,972	319	2,291
Начислен приход от лихва по ефективен лихвен процент, включен в текущата печалба за периода (Приложение 9)	62	-	62
Получена купонна лихва	(83)	-	(83)
Нереализирана печалба, включена в друг всеобхватен доход (Приложение 12)	(8)	50	42
Салдо към 31 декември 2019 година	1,943	369	2,312

Техники за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Таблицата по-долу показва техниките за оценяване към 31 декември, използвани при оценките по справедлива стойност на Ниво 3, както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни:

Инвестиции в акции и дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие)	Подходи и техники за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни
Ниво 3	а. Приходен подход Оценъчна техника: Метод на дисконтирани парични потоци (FCFE)	* прогнозен годишен темп на изменение на свободните парични потоци/приходи * терминален ръст * дисконтова норма

Количествена информация за оценките по справедлива стойност (Ниво 3)

Таблицата по-долу представя количествена информация относно оценките по справедлива стойност, при които са използвани значими ненаблюдаеми входящи данни (Ниво 3):

Техника на оценяване	Ненаблюдаеми входящи данни	Диапазон средно претеглена величина	Взаимовръзка между значимите ненаблюдаеми входящи данни и оценяването по справедлива стойност – чувствителност спрямо ключовите предположения
Дисконтирани парични потоци			Приблизително оценената справедлива стойност би се увеличила (намалила), ако:
	* прогнозен годишен темп на изменение на свободните парични потоци/приходите	* 31.12.2019 г.: 2.0% - 8.0% (31.12.2019 г.: средно претеглен: 5.0%) (31.12.2018 г.: 1% - 7%) (31.12.2018 г.: средно претеглен: 4.0%)	* прогнозният годишен темп на нарастване на свободните парични потоци е по-висок (по-нисък);
	* терминален ръст	* 31.12.2019 г.: 2.0% - 3.0% (31.12.2019 г.: средно претеглен: 2.5%) (31.12.2018 г.: 2.5% - 3.5%) (31.12.2018 г.: средно претеглен: 3.0%)	* терминалният ръст е по-висок (по-нисък);
	* дисконтова норма	* 31.12.2019 г.: 9.36% (31.12.2019 г.: средно претеглен: 9.36%) (31.12.2018 г.: 11.45%) (31.12.2018 г.: средно претеглен: 11.45%)	* дисконтовата норма е по-ниска (по-висока).

Анализ на чувствителността

Анализът на чувствителността на справедливата стойност на инвестициите в акции и дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) Ниво 3 по отношение на значимите ненаблюдаеми входящи данни, се основава на разумно възможните промени (увеличение или намаление) на всеки отделен от посочените показатели: а) прогнозен

годишен темп на изменение на свободните парични потоци; б) терминален ръст; в) дисконтова норма като се приема, че останалите остават непроменени.

17. АКТИВИ И ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци към 31 декември са свързани със следните обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние:

Описание на обектите	временна	данък	временна	данък
	разлика	10%	разлика	10%
	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2018
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби на финансови активи (Приложение 20 и Приложение 21)	2,586	259	1,621	162
Имоти, машини, оборудване	120	12	107	11
Неизплатени доходи на физически лица, вкл. неизползвани отпуски	158	16	140	14
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	89	9	66	6
Общо активи по отсрочени данъци:	2,953	296	1,934	193
Нематериални активи при бизнес комбинация	(4,674)	(467)	(5,002)	(500)
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(512)	(51)	(469)	(47)
Общо пасиви по отсрочени данъци:	(5,186)	(518)	(5,471)	(547)
Нетни активи/(пасиви) по отсрочени данъци върху печалбата	(2,233)	(222)	(3,537)	(354)

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружествата в Групата да генерира достатъчна данъчна печалба.

Общото изменение на активите и пасивите по отсрочени данъци на Групата през съответната финансова година е както следва:

	2019	2018
	BGN'000	BGN'000
Салдо на 1 януари		
<i>в т.ч. Активи по отсрочени данъци</i>	146	-
<i>в т.ч. Пасиви по отсрочени данъци</i>	(500)	(2)
Салдо на 1 януари	(354)	(2)
Придобити при покупка на дъщерни дружества	-	(517)
Признати в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	136	160
Признати в други компоненти на всеобхватния доход	(4)	5
Салдо на 31 декември	(222)	(354)
<i>в т.ч. Активи по отсрочени данъци</i>	245	146
<i>в т.ч. Пасиви по отсрочени данъци</i>	(467)	(500)

Изменението в салдото на активите/(пасивите) по отсрочени данъци е както следва:

Отсрочени данъчни активи/(пасиви)	Салдо на 01.01.2019	Признати в печалбата или загубата за годината	Признати в други компоненти на всеобхватния доход	Салдо на 31.12.2019
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби на финансови активи	162	97	-	259
Имоти, машини, оборудване	11	1	-	12
Неизплатени доходи на физически лица, вкл. неизползвани отпуски	14	2	-	16
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	6	3	-	9
Нематериални активи при бизнес комбинация	(500)	33	-	(467)
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(47)	-	(4)	(51)
Общо	(354)	136	(4)	(222)

Отсрочени данъчни активи/(пасиви)	Салдо на 01.01.2018	Придобит и при бизнес комбинация	Признати в печалбата или загубата за годината	Признати в други компонент и на всеобхватния доход	Салдо на 31.12.2018
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби на финансови активи	26	6	130	-	162
Имоти, машини, оборудване	10	-	1	-	11
Неизплатени доходи на физически лица, вкл. неизползвани отпуски	8	7	(1)	-	14
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	6	-	-	-	6
Нематериални активи при бизнес комбинация	-	(530)	30	-	(500)
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(52)	-	-	5	(47)
Общо	(2)	(517)	160	5	(354)

В консолидирания отчет за финансовото състояние към 31.12.2019 г. не са признати отсрочени данъчни активи в размер на 1,123 х.лв. (31.12.2018 г.: 103 х.лв.), свързани с данъчни загуба за пренасяне на дружествата в Групата. Срокът за пренасяне на намаляемите данъчни разлики, възникнали в резултат на данъчни загуби е пет годишен от годината на възникването им и изтича, както следва:

Общ размер на данъчна загуба за пренасяне BGN '000	Година на възникване	Срок
1,020	2019 г.	2024 г.
37	2018 г.	2023 г.
54	2015 г.	2020 г.
1,123		

18. ДЪЛГОСРОЧНО ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

Дългосрочно предплатените разходи включват разходи, за настройване и осигуряване на достъп до платформи за търговия и интеграция към системите на партньори във връзка с пазарните сегменти и услугите, предоставяни от дъщерно дружество БНЕБ ЕАД и към 31 декември са както следва:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Нетекуща част	343	354
Текуща част (Приложение 20)	109	96
Общо	452	450

19. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ

19.1. ВЗЕМАНИЯ ОТ КЛИЕНТИ

- Вземанията от клиенти в размер на 513 х.лв. (31.12.2018 г.: 630 х.лв.) включват вземания за дължими такси за оказани услуги съгласно правилника на БФБ и БНЕБ (комисиони за сделки, такси за: регистрация, интернет и он-лайн търговия и информационно обслужване и други), които се заплащат обичайно при получаване на услугата и/или в рамките на 2-5 дни след издаване на фактурата (вземания по договори с клиенти).

Обичайният кредитен период (обичайната обръщаемост на вземанията) е до 30 дни. Вземанията са безлихвени.

Вземанията от клиенти са деноминирани в следните валути:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
В лева	277	478
В евро	236	152
Общо	513	630

19.2. ВЗЕМАНИЯ ОТ КОНТРАГЕНТИ ЗА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Вземанията от контрагенти за електрическа енергия включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Търговски вземания от сделки за покупко-продажба на електрическа енергия (Приложение 2.7), брутен размер	3,029	17,772
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби	-	(8)
Търговски вземания от сделки за покупко-продажба на електрическа енергия, нетно	3,029	17,764

- Вземанията от контрагенти за електрическа са възникнали от сделки за продажба на електрическа енергия на организирания борсов пазар на електрическа енергия, за които дъщерно дружество БНЕБ ЕАД като оператор на борсовия пазар се явява посредник (агент) (Приложение 2.7).
- Обичайната обращаемост на вземанията е до 30 дни. Вземанията са безлихвени, в лева.

Групата прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по вземанията от контрагенти за електрическа енергия, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички вземания от контрагенти за електрическа енергия (Приложение 2.28).

Движението на коректива за обезценка за очаквани кредитни загуби е представено в таблицата по-долу:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Салдо в началото на годината	(8)	-
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби на вземанията от контрагенти за електрическа енергия в новопридобити дъщерни дружества	-	(1)
Реинтегрирана обезценка	8	-
Начислена през периода	-	(7)
Салдо в края на годината	-	(8)

20. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

Другите вземания и предплатени разходи включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
<i>Съдебни вземания</i>	6,747	6,747
<i>Провизия за обезценка по очаквани кредитни загуби на съдебни вземания (Приложение 2.28)</i>	(1,350)	(675)
Съдебни вземания, нетно	5,397	6,072
Данъци за възстановяване	2,191	4,858
Платени аванси	180	23
Предплатени разходи	215	143
Разчети за гаранции и предоставени депозити	53	3
<i>Вземане по цесия на депозит от банка в несъстоятелност (Приложение 2.28)</i>	1,214	1,214
<i>Провизия за обезценка по очаквани кредитни загуби на вземане по цесия на депозит от банка в несъстоятелност</i>	(1,214)	(607)
Вземане по цесия, нетно	-	607
<i>Вземане от банка в несъстоятелност</i>	-	265
<i>Провизия за обезценка по очаквани кредитни загуби на вземане от банка в несъстоятелност (Приложение 2.28)</i>	-	(265)
Вземане от банка в несъстоятелност, нетно	-	-
<i>Други вземания</i>	15	9
Други вземания, нетно	8,051	11,715

Съдебните вземания с брутна стойност 6,747 х. лв. първоначално са възникнали през периода м. септември – м. октомври 2018 г. съгласно Договор за участие на борсов базар на електрическа енергия и не са били уредени в срок и съгласно Правилата за работа на организиран борсов пазар, Правилата за поведение на борсов пазар и Правилата за сетълмент, приети от оператора на борсовия пазар на електрическа енергия. На 14.11.2018 г. длъжникът е подал молба в Търговския регистър за откриване производство по несъстоятелност.

Поради това обстоятелство и на база на наличната към края на съответния отчетен период информация относно финансово състояние на длъжника, в консолидирания финансов отчет за Групата е отчетела загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби, както следва: а) в консолидирания отчет за всеобхватния доход за 2018 г. - в размер на 675 х. лв.; и б) в консолидирания отчет за всеобхватния доход за 2019 г. - в размер на 675 х. лв. (Приложение 2.28 и Приложение 8). Признатата загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби с натрупване към 31.12.2019 г. е в размер на 1,350 х. лв. (31.12.2018 г.: 675 х. лв.). За всяка отчетна година ръководството е формирало своята преценка за събираемостта на вземането и респ. решение за признаване на обезценка на база експертно правно становище по казуса.

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN'000	BGN'000
<u>Данъците за възстановяване</u> включват:		
ДДС	2,191	4,856
Корпоративен данък	-	2
Общо	2,191	4,858

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN'000	BGN'000
<u>Предплатените разходи</u> включват:		
Текуща част на дългосрочно предплатени разходи (Приложение 18)	109	96
Аванси за услуги	75	25
Абонамент	18	15
Застраховки	10	5
Допълнително здравно застраховане	3	2
Общо	215	143

Към 31.12.2019 г. другите вземания включват вземане по договор за цедиране на вземане по депозит в банка, поставена първоначално под специален надзор през месец юни 2014 г. и в последствие обявена в несъстоятелност през м. април 2015 г. с брутен размер 1,214 х.лв.

Първоначалната стойност на придобитите вземания по договор за цесия е в размер на 1,314 х.лв. и номинал – 1,752 х.лв. Получените от Групата плащания по договора за цесия са в размер на 100 х.лв.

Договорът за цесия съдържа специфични прекратителни условия, в случай на бъдещи събития, независещи от Групата, и които биха могли да настъпят във връзка с особеностите на казуса по промените в статута на банката и произтеклите от това множество цесионни сделки, и потенциална възможност от оспорване и отмяна на извършената цесия и прихващане от страна на синдиците на банката. Прекратителните условия имат обратно действие и при настъпването им Групата дължи на цесионера връщане на получените плащания от продажната цена на прехвърленото вземане, а цесионерът дължи обратно прехвърляне на цедираното вземане.

През 2017 година от синдиците на банката е предявен иск срещу цесионера за обявяване за недействително на извършеното прихващане и цесия с Групата. Образовано е съдебно дело, по което към датата на издаване на този консолидиран финансов отчет няма постановено решение на съда. Поради това обстоятелство, както и съдържащите се в договора за цесия специфични прекратителни условия, и нарасналата потенциална възможност от оспорване и отмяна на извършената цесия и прихващане от страна на синдиците на банката, в консолидирания отчет за всеобхватния доход Групата е отчела загуба от обезценка по отношение на това вземане както следва: а) в консолидирания отчет за всеобхватния доход за 2018 г. - в размер на 607 х.лв.; и б) в консолидирания отчет за всеобхватния доход за 2019 г. - в размер на 607 х.лв. (Приложение 2.28 и Приложение 8). За всяка отчетна година ръководството е формирало своята преценка за събираемостта на вземането и респ. решение за признаване на обезценка на база експертно правно становище по казуса.

През м.юни 2019 г. синдиките на КТБ АД, е възстановена сума от масата на несъстоятелността в размер на 31 х.лв.

Движението на коректива за обезценка по очаквани кредитни загуби на другите вземания е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Салдо в началото на годината	(1,547)	(265)
Реинтегрирана обезценка	31	-
Начислена през периода обезценка	(1,282)	(1,282)
Отписана обезценка	234	-
Салдо в края на годината	(2,564)	(1,547)

21. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Паричните средства и паричните еквиваленти включват:	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
<i>Парични средства по текущи разплащателни сметки</i>	109,387	71,053
<i>Парични средства в каса</i>	5	2
Общо парични средства, брутен размер	109,389	71,055
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби	(21)	(66)
Паричните средства и паричните еквиваленти, нетно:	109,371	70,989

Паричните средства и еквиваленти са деномирана в следните валути:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Парични средства и парични еквиваленти, нетно от обезценка		
в лева	108,967	70,414
във валута	404	575
	109,371	70,989

Лихвените равнища по разплащателните сметки са до 0.10 % в зависимост от сумите по разплащателните сметки, вида на валутата и пазарните условия.

Движението на коректива за обезценка по очаквани кредитни загуби на паричните средства е представен в таблицата по-долу:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Салдо в началото на годината	(66)	-
Провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби в новопридобити дъщерни дружества	-	(56)
Реинтегрирана обезценка	66	-
Начислена през периода обезценка	(21)	(10)
Салдо в края на годината	(21)	(66)

22. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Основен акционерен капитал	6,583	6,583
Резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	460	422
Други резерви	3,353	3,145
Неразпределена печалба	8,788	6,422
Общо	19,184	16,592

Основен капитал

Към 31.12.2019 г. регистрираният акционерен капитал на Българска фондова борса АД възлиза на 6,583 х. лв. (31.12.2018 г.: 6,583 х. лв.), разпределен в 6,582,860 напълно платени обикновени поименни акции с право на глас с номинална стойност на акция - 1 лв.

Акциите на дружеството-майка са регистрирани за търговия на Българска фондова борса АД.

Към 31.12.2019 г. издадените и напълно платени обикновени акции на дружеството са 6,582,860 бр. (31.12.2018 г.: 6,582,860 бр.) , а стойността на основния капитал – 6,583 х.лв. (31.12.2018 г.: 6,583 х. лв.).

Към 31.12.2019 г. основният капитал на Българска фондова борса АД е в размер на 6,582,860 лв., като от тях 3,295,000 лв. се притежават от Министерство на финансите.

Резервите включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Законови резерви	658	658
Допълнителни резерви	2,695	2,487
Резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	460	422
Общо	3,813	3,567

Законовите резерви в размер на 658 х.лв. (31.12.2018 г: 658 х.лв.) включват изцяло сумите за фонд „Резервен“, формирани от разпределение на печалбата на дружеството-майка.

Допълнителните резерви в размер на 2,695 х. лв. (31.12.2018 г.: 2,487 х. лв.) са формирани от разпределение на печалбите по решение на акционерите и/или по решение на дружеството-майка. Те могат да бъдат използвани за разпределение на дивиденди, както и за увеличение на основния капитал и/или за покриване на загуби.

Дружеството-майка разпределя и изплаща дивиденди на основание отмяна на забраната за разпределяне на дивидент от отменения чл.21, ал.2 от ЗППЦК (ДВ бр.86 от 2006 г.) и промяна в Устава на дружеството-майка и по решение на Общото събрание.

Допълнителни резерви	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Салдо на 1 януари	2,487	2,384
Разпределение на печалбата на компанията-майка	208	103
Салдо на 31 декември	2,695	2,487

Резервът по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към 31.12.2019 г. в размер на 460 х. лв. (31.12.2018 г.: 422 х. лв.) е формиран от ефектите от последваща оценка на финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Движението на резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Салдо на 1 януари	422	463
Нетен доход от преоценки на финансови активи, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	42	(46)
Данък върху дохода по преоценките на финансови активи, оценявани по справедлива стойности през друг всеобхватен доход	(4)	5
Салдо на 31 декември	460	422

Движението на компонента „неразпределена печалба“ е както следва:

Натрупани печалби и загуби	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Салдо на 1 януари	6,442	151
<i>в т.ч. актюерски загуби от последващи оценки на планове с дефинирани доходи</i>	<i>(36)</i>	<i>(37)</i>
Разпределение за допълнителните резерви	(208)	(103)
Разпределение на печалбата за дивидент	(207)	(103)
Печалба за годината	2,769	6,496
Актюерски печалби/(загуби) от последващи оценки	(8)	1
Салдо на 31 декември	8,788	6,442
<i>в т.ч. актюерски загуби от последващи оценки на планове с дефинирани доходи</i>	<i>(44)</i>	<i>(36)</i>

Неразпределената печалба към 31.12.2019 г. включва призната актюерска загуба, отчетена при последващи оценки на планове с дефинирани пенсионни доходи в съответствие с МСС 19 в размер на 44 х.лв. (31.12.2018 г.: 36 х.лв.).

С решение на годишното общо събрание на акционерите на компанията-майка, проведено на 18.06.2019 г., печалбата на компанията-майка за 2018 г. общо в размер на 415 х.лв. е разпределена, както следва: 208 х.лв. за допълнителни резерви и 207 х.лв. за изплащане на дивидент.

С решение на годишното общо събрание на акционерите на компанията-майка, проведено на 18.06.2018 г., печалбата на компанията-майка за 2017 г. общо в размер на 206 х.лв. е разпределена, както следва: 103 х.лв. за допълнителни резерви и 103 х.лв. за изплащане на дивидент.

Основна нетна печалба на акция	31.12.2019	31.12.2018
	BGN'000	BGN'000
Средно претеглен брой акции	6,582,860	6,582,860
Нетна печалба за годината (BGN'000)	2,769	6,496
Основна нетна печалба на акция (BGN)	0.42	0.99

Групата не изчислява показателя „основна нетна печалба на акция с намалена стойност“, тъй като няма емитирани акции с намалена стойност.

23. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на дружествата в Групата за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на консолидирания отчет за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (*Приложение 2.23*).

За определяне на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка, като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Сегашна стойност на задълженията на 1 януари	108	98
Задължения в новопридобито дъщерно дружество	-	3
Разход за лихви за годината	1	1
Разход за текущ стаж за годината	17	19
Извършени плащания	-	(12)
Ефекти от последващи оценки за годината, в т.ч.:	8	(1)
<i>Актюерски загуби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	-	3
<i>Актюерски печалби от промени във финансовите предположения</i>	8	(4)
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	134	108

Начислените суми в консолидирания отчет за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Разход за текущ стаж	17	19
Разход за лихви	1	1
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение 7)	18	20
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране:		
Загуби/(Печалби), възникнали от корекции, дължащи се на опита	-	3
Загуби, възникнали от промени във финансовите предположения	8	(4)
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение 12)	8	(1)
Общо:	11	8

При определяне на настоящата стойност към 31.12.2019 г. са направени следните актюерски предположения:

- за определяне на дисконтовия фактор е използвана норма на база годишен лихвен процент в размер на 0.6 % (2018 г.: 1.0 %). Направеното предположение се базира на данните за доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК с 10-годишен матуритет;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на дружеството и е в размер на 10 % годишен ръст спрямо предходния отчетен период (2018 г.: 10 % годишен ръст);
- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението на България за периода 2016 г. - 2018 г. (2018 г.: по таблицата за смъртност на НСИ за периода 2015 г. - 2017 г.);

- темп на текучество – между 0 и 8 % за компанията – майка и между 0 и 16% за дъщерни дружества в зависимост от пет обособени възрастови групи (2018 г.: между 0 и 8 %).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на Групата към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на Групата ги определя по следния начин:

- за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, Групата следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит, а и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;
- за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- за риска, свързан с дълголетие - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана.

Увеличението на продължителността на живота би повлияло за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател; и

- за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени.

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 0.6 % на:

- ръста на заплатите
- дисконтовата норма
- текучество

върху сумата на отчетените разходи за текущ стаж и лихви за 2019 г. и респ. върху сегашната стойност на задължението за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране, са оценени както следва:

	2019 година		2018 година	
	Увеличение BGN '000	Намаление BGN '000	Увеличение BGN '000	Намаление BGN '000
Изменение на ръста на заплатите	1	(1)	1	(1)
Изменение на дисконтовата норма	7	(6)	(1)	1
Изменение в текучеството	-	-	-	-

Ефекти върху размера на отчетеното задължение от промяна на основните предположения:

	2019 година		2018 година	
	Увеличение	Намаление	Увеличение	Намаление
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Изменение на ръста на заплатите	-	-	12	(11)
Изменение на дисконтовата норма	(6)	7	(11)	13
Изменение в текучеството	(7)	6	(12)	11

Средно претеглената дюрация на задълженията за изплащане на дефинирани доходи на персонала е 12.4 г. (2018 г.: 12.1 г.).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите пет години са както следва:

Прогнозни плащания

	Пенсиониране по възраст и стаж BGN '000
Плащания през 2020 г.	3
Плащания през 2021 г.	27
Плащания през 2022 г.	-
Плащания през 2023 г.	-
Плащания през 2024 г.	-
	30

Няма очаквани плащания на обезщетения при пенсиониране, свързани с болест през следващите пет години.

24. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

24.1. ПОЛУЧЕНИ ГАРАНЦИОННИ ДЕПОЗИТИ ОТ КОНТРАГЕНТИ

Получените гаранционни депозити от контрагенти в размер на 52,163 х.лв. (31.12.2018 г.: 37,177 х.лв.) представляват депозити за участие на борсов пазар за гарантиране изпълнение на задълженията на всеки търговски участник при сделките за покупко-продажба на електрическа енергия, по които дъщерното дружество БНЕБ ЕАД е посредник (агент) и за които то носи финансовия риск. Депозитите се възстановяват при прекратяване на регистрацията на борсовия пазар, и при условие че търговският участник няма финансови задължения към него. При наличие на изискуеми финансови задължения на търговския участник към БНЕБ, наличното обезпечение се усвоява до размера на дължимото.

24.2. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ДОСТАВЧИЦИ

Задълженията към доставчици в размер на 1,235 х.лв. (31.12.2018 г.: 270 х.лв.) са текущи и са за получени услуги и закупен през периода софтуер, във връзка с внедряване на новата платформа за търговия Т7 (31.12.2018 г.: за получени услуги)

24.3. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КОНТРАГЕНТИ ЗА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Задълженията към контрагенти за електрическа енергия включват:

Другите задължения включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Търговски задължения за покупко-продажба на електрическа енергия (Приложение 2.7)	30,847	41,898
Авансово платени суми за покупка на електрическа енергия (Приложение 2.7)	25,697	12,457
Общо	56,544	54,355

24.4. ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Другите задължения включват:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Задължения за дивиденди	18	35
Пасиви по договори с клиенти (Приложение 3)	11	11
Текуща част от задължения по лизинг (Приложение 27)	4	-
Задължения за покупка на инвестиция в дъщерно дружество	-	818
Други задължения	10	26
Общо	43	890

Задълженията за дивиденди в размер на 18 х.лв. (31.12.2018 г.: 35 х.лв.) представляват неизплатени дивиденди на акционери от разпределение на печалбата за 2018 г., 2017 г., 2016 г. През м.юни 2019 г. са отписани задължения за дивиденди за 2013 г. в размер на 28 х.лв. През м.май 2018 г. са отписани задължения за дивиденди за 2012 г. в размер на 20 х.лв., поради изтичане на давностния срок от 5 години. Към 31.12.2019 г. са възстановени неизплатените суми от дивиденди за 2018 г. от Централен Депозитар АД и Банка ДСК АД.

Пасивите по договори с клиенти включват основно предплатените за информационно обслужване, регистрация и поддръжка на регистрация на Основен пазар (BSE) и Алтернативен пазар (BaSE) за 2020 г. (респ. 2019 г.), които се плащат съгласно Тарифата на Борсата.

Задълженията за покупка на инвестиция в дъщерно дружество към 31.12.2018 г. са за покупка на дяловете в капитала на дъщерно дружество съгласно договор между БЕХ ЕАД и БФБ АД са платени през 2019 г.

25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ

Задълженията към персонала и социалното осигуряване включват:	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Задължения за неизползвани компенсирани отпуски	118	111
Текущи възнаграждения	83	52
Задължения към социално и здравно осигуряване, свързани с текущи задължения	44	35
Задължения към социално и здравно осигуряване за компенсирани отпуски	19	16
Общо	264	214

26. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

Задълженията за данъци включват:	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Данъци върху доходите на физическите лица	28	25
Корпоративен данък	58	77
Акциз	86	65
Данък върху добавена стойност	8	26
Данъци върху разходите	6	2
Общо	186	195

До датата на издаване на настоящия консолидиран отчет в дружествата от Групата са извършени ревизии и проверки както следва:

Данъчните задължения на дружеството са текущи.

До датата на издаване на настоящия консолидиран отчет в дружествата от Групата са извършени ревизии и проверки, както следва:

Дружество-майка

- по ДДС – до 30.04.2004 г.
- пълна данъчна ревизия – към 31.12.2002 г.
- от Национален осигурителен институт – до 30.06.1999 г.

Дъщерни дружества

Българска независима енергийна борса ЕАД

- по ДДС – до 30.09.2019 г.
- пълна данъчна ревизия – няма
- от Национален осигурителен институт – няма

Сервиз финансови пазари ЕООД

- по ДДС – няма
- пълна данъчна ревизия – към няма
- от Национален осигурителен институт – няма

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на съответното дружество-данъчно задължено лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

27. ЛИЗИНГ

27.1. Активи и пасиви, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние

В консолидирания отчет за финансовото състояние са представени следните обекти и суми, свързани с договори за лизинг:

Активите „право на ползване“ са включени в консолидирания отчет за финансово състояние към имоти, машини и оборудване (Приложение 13)

	<i>Сгради</i> <i>BGN '000</i>
<i>Отчетна стойност</i>	
1 януари 2019 г. след преминаване по МСФО 16	18
Увеличения/придобити	-
Намаления/отписани	-
Салдо на 31 декември 2019	18
<i>Натрупана амортизация</i>	
1 януари 2019 г. след преминаване по МСФО 16	-
Начислена амортизация за годината	3
Салдо на 31 декември 2019	3
Балансова стойност на 1 януари 2019 г. след преминаване по МСФО 16 (Приложение 13)	18
Балансова стойност на 31 декември 2019 г. след преминаване по МСФО 16 (Приложение 13)	15

Задълженията по лизинг към 31 декември са както следва:

	31.12.2019 BGN'000
1 януари	18
Увеличения	-
Начислена лихва	1
Плащания	(4)
31 декември	15
в т.ч. Дългосрочна част	11
Краткосрочна част	4

Разходи, признати в консолидирания отчет за всеобхватния доход

	<i>Приложения</i>	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Разходи за амортизации на активи „право на ползване“ (МСФО 16)	13	3	-
Разходи за лихви по задължения за лизинг – МСФО 16 (включени във финансовите разходи)	10	1	-
Разходи, свързани с краткосрочни лизингови договори (отчитани по МСФО 16)	6	35	32
Разходи за наеми по оперативен лизинг (отчитани по МСС 17)	6	-	4
Приходи от отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество	4	42	39

** В предходната година, дружеството е признавало сумите по лизинг, класифицирани като „оперативни лизинги“ съгласно МСС 17 Лизинги. В Приложение 2.5 е представена информацията, свързана с преминаването към МСФО 16 на 1 януари 2019 г.

Общият изходящ паричен поток по договори за лизинг през 2019 г. е в размер на 39 х. лв., в т.ч. парични потоци, свързани с краткосрочни лизингови договори 35 х.лв.

27.2. Лизингови дейности на Групата и начин на тяхното отчитане

Лизингополучател

Групата има един договор за лизинг на недвижим имот. Договорът е сключен за неопределен срок, освен ако не бъде прекратен от някоя от страните. Групата е направило анализ и е определила, че срокът на договора е пет години. Предположенията на ръководството и комплекса от критерии при определяне срока на договора са оповестени в Приложение 2.28.

28. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ

Към 31 декември получените финансираия са както следва:

	31.12.2019 BGN'000	31.12.2018 BGN'000
Дългосрочна част	242	-
Краткосрочна част	151	-
Общо	393	-

Получените финансираия са получени от БНЕБ ЕАД средства, което чрез участие в консорциуми, е бенефициент по Програма Хоризонт 2020. Програмата представлява финансов инструмент за научни изследвания и иновации в рамките на инициативата на ЕС Европейски съвет по иновации. Програмата се управлява от Генерална дирекция научни изследвания и иновации на Европейската комисия.

Проектите, в които БНЕБ ЕАД е участник са следните:

- FLEXITRANSTORE - Интегрирана платформа за повишена гъвкавост в интелигентни преносни мрежи със съоръжения за съхранение и голямо проникване на възобновяема енергия, период Октомври 2017 – Октомври 2021 г. Дружеството участва като консултант по проекта.
- INTERFACE - Проектът разработва и експлоатира интегрирана паневропейска архитектура за мрежови услуги, която ще е интерфейс, който да позволява безпроблемна и координирана работа на всички заинтересовани страни, период ноември 2018 – ноември 2022 г.
- FARCROSS – програма улесняваща регионалното трансгранично предаване на електрическа енергия чрез иновации, период октомври 2019 – октомври 2023. Дружеството участва като консултант по проекта.
- TRINITY – трансмисионна система, подобряваща регионалните граници, чрез пазар на интелигентни технологии, период октомври 2019 – октомври 2023. Дружеството участва като консултант по проекта.

Таблицата по-долу показва получените и усвоени средства за финансирани проекти за покриване на текущи разходи:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN'000	BGN'000
1 януари	-	-
Получени средства	484	-
Признат приход от финансиране за текуща дейност (Приложение 4)	(91)	-
31 декември	393	-

Краткосрочната част от финансиранята ще бъде призната като текущ приход през следващите 12 месеца от датата на консолидирания отчет за финансовото състояние.

29. ПРИДОБИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО

На 15.02.2018 г. Групата е придобила е 100% от капитала на дъщерно дружество БНЕБ ЕАД. Предметът на дейност на придобитите дъщерни дружества е оповестен в *Приложение 1.2.2.*

Първоначалното счетоводно отчитане на бизнес-комбинацията не е приключено до края на отчетната година 2018 г.), през която се е осъществила комбинацията и Групата е отчетла придобиването за първи на база провизорни стойности на определени отчетни обекти. През 2019 г. Групата е направила ретроспективна корекция на провизорно отчетените суми на придобитите нетни активи на дъщерното дружество до окончателно определените им справедливи стойности, признати са допълнително пасиви, и се е формирал финалният ефект от сделката – печалба от придобиването.

Балансовата и справедливата стойност на нетните активи при придобиване на дъщерното дружество и направените корекции на провизорното отчитане (Приложение 2.3 и Приложение 2.28) са представени по-долу:

	Балансова стойност BGN '000	Провизорна оценка (предварително определена справедлива стойност) BGN '000	Корекции BGN '000	Коригирана оценка (окончателно определена справедлива стойност) BGN '000
Имоти, машини и оборудване (Приложение 13)	49	49	-	49
Нематериални активи (Приложение 14)	16	16	5,301	5,317
Дългосрочно предплатени разходи (Приложение 18)	501	501	-	501
Търговски и други вземания	42,334	42,334	(1)	42,333
Парични средства и парични еквиваленти	37,295	37,295	(56)	37,239
Търговски и други задължения (Пасиви)/Активи по отсрочени данъци (Приложение 17)	(76,206)	(76,206)	-	(76,206)
	7	7	(524)	(517)
Общо нетни активи	3,996	3,996	4,720	8,716

Цената на инвестицията при придобиването на дъщерните дружества, възникналата репутация към датите на сделката по придобиване на контрол от самото дружество-майка са следните:

	Провизорно отчитане BGN '000	Корекция BGN '000	Окончателно отчитане BGN '000
Цена на придобиване			
Сегашна стойност на договореното възнаграждение	5,244	(61)	5,183
Справедлива стойност на придобитите нетни активи	(3,996)	(4,720)	(8,716)
Репутация / (Печалба) от придобиване на дъщерни дружества	1,248	(4,781)	(3,533)

Изходящите парични потоци от придобиване на контрол са както следва:

	Провизорно отчитане BGN '000	Корекция BGN '000	Окончателно отчитане BGN '000
Парични потоци при придобиване на контрол			
Платени парични средства за придобиване на контрол	4,368	-	4,368
Парични средства и парични еквиваленти в придобитите дружества преди обезценка за очаквани кредитни загуби	(37,295)	-	(37,295)
Входящ паричен поток при придобиване на контрол, нетно	(32,927)	-	(32,927)

Поради направените корекции на предварителните стойности при провизорното отчитане на придобиването сравнителните данни за 2018 г. за преизчислени, както следва:

<i>а) Консолидиран отчет за всеобхватния доход за 2018 г.:</i>	2018	Корекции	Рекласификации	2018
	Оригинално отчетено	на провизорни стойности		Преизчислено
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Приходи от договори с клиенти	8,810	-	297	9,107
Други приходи от дейността	357	-	(313)	44
Разходи за материали и консумативи	(53)	-	-	(53)
Разходи за външни услуги	(2,126)	(61)	(182)	(2,369)
Разходи за амортизации	(260)	(299)	157	(402)
Разходи за персонала	(2,208)	-	-	(2,208)
Други разходи за дейността	(1,477)	-	(7)	(1,484)
Печалба от оперативна дейност	3,043	(360)	(49)	2,635
Финансови приходи	670	-	-	670
Финансови разходи	(53)	-	49	(4)
Финансови приходи/(разходи), нетно	617	-	49	666
Печалба преди данък върху печалбата	3,660	(360)	-	3,301
(Загуба) от съвместни дружества	(21)	-	-	(21)
Печалба от придобиване на дъщерни дружества	-	3,533	-	3,533
Разход за данък върху печалбата	(347)	30	-	(317)
НЕТНА ПЕЧАЛБА ЗА ГОДИНАТА	3,292	3,203	-	6,496
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	(40)	-	-	(40)
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА	3,252	3,203	-	6,456
Нетна печалба за годината, отнасяща се към:				
Притежателите на собствения капитал на дружеството-майка	3,292	3,203	-	6,496
Общ всеобхватен доход за годината, отнасящ се към:				
Притежателите на собствения капитал на дружеството-майка	3,252	3,203	-	6,456
Основна нетна печалба на акция	0.50	0.49	-	0.99

б) Консолидиран отчет за финансовото състояние към 31.12.2018 г.:	31 декември 2018 г. Оригинално отчетено BGN'000	Корекции на провизорни стойности BGN'000	Рекласи- фикации BGN'000	31 декември 2018 г. Преизчисле но BGN'000
АКТИВ				
Нетекущи активи				
Имоти, машини, оборудване	1,318	-	-	1,318
Репутация	1,248	(1,248)	-	
Нематериални активи	526	5,002	(450)	5,078
Инвестиции в съвместни дружества	11	-	-	11
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,296	-	-	2,296
Активи по отсрочени данъци	146	-	-	146
Дългосрочно предплатени разходи	-		354	354
	5,545	3,754	(96)	9,203
Текущи активи				
Търговски вземания	24,492	-	(6,098)	18,394
Други вземания и предплатени разходи	5,521	-	6,194	11,715
Парични средства и парични еквиваленти	70,989	-	-	70,989
	101,002	-	96	101,098
ОБЩО АКТИВИ	106,547	3,754	-	110,301
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ				
СОБСТВЕН КАПИТАЛ				
Капитал, отнасящ се до притежателите на собствения капитал на дружеството-майка				
Основен акционерен капитал	6,583	-	-	6,583
Резерви	3,572	-	157	3,729
Неразпределена печалба	3,183	3,254	(157)	6,280
	13,338	3,254	-	16,592
ПАСИВИ				
Нетекущи задължения				
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	108	-	-	108
Пасиви по отсрочени данъци	-	500	-	500
	108	500	-	608
Текущи задължения				
Търговски и други задължения	92,692	-	-	92,692
Задължения към персонала и социалното осигуряване	214	-	-	214
Задължения за данъци	195	-	-	195
	93,101	-	-	93,101
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ	106,547	3,754	-	110,301

30. СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ

Сегментното отчитане в Групата е организирано на база основните бизнес дейности, извършвани от дружествата в Групата: а) търговия с финансови инструменти; б) информационно обслужване, в) регистрация и поддържане на емисии ценни книжа за търговия и г) търговия с електрическа енергия.

Статиите на приходите, разходите и резултата на бизнес сегментите, определени в дружеството включват:

	Търговия с финансови инструменти		Информационно обслужване		Регистрация и поддържане на емисии финансови инструменти за търговия		Търговия с електрическа енергия		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Приходи по сегменти	505	720	676	604	613	641	8,635	7,142	10,429	9,107
Разходи за материали и консумативи	(9)	(10)	(8)	(6)	(10)	(9)	(28)	(26)	(55)	(51)
Разходи за външни услуги	(607)	(530)	(193)	(126)	(260)	(178)	(1,792)	(1,389)	(2,852)	(2,223)
Разхода за амортизации	(40)	-	-	-	-	-	(360)	(296)	(400)	(296)
Разходи за персонал	(407)	(417)	(324)	(386)	(256)	(316)	(1,124)	(845)	(2,111)	(1,964)
Други разходи	(16)	(32)	(21)	(26)	(18)	(29)	(55)	(766)	(110)	(853)
Общо оперативни разходи	(1,079)	(989)	(546)	(544)	(544)	(532)	(3,359)	(3,322)	(5,528)	(5,387)
Резултат на сегмента	(574)	(269)	130	60	69	109	5,276	3,820	4,901	3,720
Неразпределени оперативни приходи от дейността									186	44
Неразпределени оперативни разходи от дейността									(1,971)	(1,129)
Печалба от оперативна дейност									3,116	2,635
Финансови приходи									71	670
Финансови разходи									(15)	(4)
Печалба/(загуба) от съвместни дружества									20	(21)
Печалба от придобиване на дъщерно дружество									-	3,533
Печалба преди данък върху печалбата									3,192	6,813
Разход за данък върху печалбата									(423)	(317)
Нетна печалба за периода									2,769	6,496

Активите и пасивите на бизнес сегментите включват:

	Търговия с финансови инструменти		Информационно обслужване		Регистрация и поддържане на емисии финансови инструменти за търговия		Търговия с електрическа енергия		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Активи по бизнес сегменти										
Търговски вземания	1	2	170	153	2	-	1,705	18,239	1,878	18,394
Други вземания	-	-	-	-	-	-	5,397	6,072	5,397	6,072
Активи на сегмента	1	2	170	153	2	-	7,102	24,311	7,275	24,466
Неразпределени активи									123,346	85,835
Общо активи									130,621	110,301
Пасиви по бизнес сегменти										
Търговски и други задължения	460	196	21	-	10	11	109,824	91,596	110,315	91,803
Задължения към персонала и социалното осигуряване	31	25	32	13	27	19	159	131	249	188
Пасиви на сегмента	491	221	53	13	37	30	109,983	91,727	110,564	91,991
Неразпределени пасиви									876	1,718
Общо пасиви									111,440	93,709

Дружеството има капиталови разходи, свързани с бизнес сегмент Търговия с финансови инструменти. Покупка на софтуер от DBAG , във връзка с преминаването към новата система за търговия Т 7 и закупеният софтуер за надзор Skila.

Към 31.12.2019 г. има отчетени разходи за амортизация нематериален актив (НМА) свързани с преминаването към новата система за търговия Т 7 и системата за надзор SCILA общо в размер - 40 хил.лв. (31.12.2018 г. : няма),свързани с бизнес сегмент търговия с финансови инструменти на дружеството – майка Борсата.

Към 31.12.2019 има отчетени разходи за амортизация НМА в размер на 206 хил.лв. (31.12.2018 г. - 154 хил. лв.), свързани с бизнес сегментите на дъщерното дружество БНЕБ ЕАД.

Към 31.12.2019 г. няма отчетени непарични разходи, различни от амортизации, свързани с бизнес сегменти (2018 г.: няма).

Групата управлява имотите, машини и оборудване, инвестициите оценявани по справедлива стойности инвестициите, оценявани по амортизирана стойност, както и данъците на групово ниво и те не се разпределят на сегментно ниво.

Дружеството-майка и дъщерните дружества от Група Българска Фондова Борса извършват своята дейност само на територията на Република България, а съвместното дружество оперира на територията на Република Македония.

За 2019 г. Групата е реализирала приходи от български клиенти в размер на 9,467 х. лв. (2018г.: 7,613 х. лв.), а приходите от чуждестранни клиенти са в размер на 962 х. лв. (31.12.2018г.: 1,494х. лв.).

Общите приходи от сделки с най-големите клиенти на дружествата от Групата и съответния бизнес сегмент са както следва:

		31.12.2019		бизнес сегмент
		BGN'000	%	
Клиент 1	български клиент	1,372	13%	търговия с електрическа енергия
Клиент 2	български клиент	478	5%	търговия с електрическа енергия
Клиент 3	чуждестранен клиент	493	5%	информационно обслужване
Клиент 4	български клиент	440	4%	търговия с електрическа енергия
Клиент 5	български клиент	67	1%	търговия на финансови инструменти
Клиент 6	български клиент	55	1%	търговия на финансови инструменти
Клиент 7	български клиент	53	1%	търговия на финансови инструменти

		31.12.2018		бизнес сегмент
		BGN'000	%	
Клиент 1	български клиент	717	8%	търговия с електрическа енергия
Клиент 2	български клиент	515	6%	търговия с електрическа енергия
Клиент 3	чуждестранен клиент	446	5%	информационно обслужване
Клиент 4	български клиент	341	4%	търговия с електрическа енергия
Клиент 5	български клиент	165	2%	търговия на финансови инструменти
Клиент 6	български клиент	83	1%	търговия на финансови инструменти
Клиент 7	български клиент	69	1%	търговия на финансови инструменти

31. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

В хода на обичайната си дейност Групата може да бъде изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен риск (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено-обвързаните парични потоци. Общото управление на риска е фокусирано върху прогнозиране на резултатите от определени области на финансовите пазари за постигане на минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които биха могли да се отразят върху финансовите резултати и състояние на дружеството. Политиката в тази област е свързана с извършването на оценки на пазарните обстоятелства във връзка с направените инвестиции и формите за поддържане на ликвидните средства. Част от прилаганите механизми са свързани и с анализ и търсене на приложими решения по отношение определянето на адекватни цени на услугите, предлагани от Групата. Основният стремеж при управлението на рисковете е недопускането на неоправданата им концентрация.

Управлението на риска в Групата се осъществява текущо от оперативното ръководство на дружествата съгласно политиката, определена от Съвета на директорите на дружеството-майка. Съветът на директорите е приел основни принципи на общото управление на финансовия риск, на базата на които са разработени конкретните процедури за управление на отделните специфични рискове, като валутен, ценови, лихвен, кредитен и ликвиден, и за риска при използването на недеривативни инструменти.

Категории финансови инструменти:

Финансови активи	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Финансови активи оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,317	2,296
Дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	1,943	1,972
Капиталови инструменти оценявани по справедлива стойност през ДВД	374	324
Финансови активи по амортизирана стойност	118,363	96,065
Вземания от клиенти	513	630
Вземания от контрагенти за електрическа енергия	3,029	17,764
Съдебни вземания	5,397	6,072
Вземане по цесия	-	607
Разчети за гаранции и предоставени депозити	53	3
Парични средства и парични еквиваленти	109,371	70,989
Общо	120,680	98,361
Финансови пасиви	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Финансови пасиви по амортизирана стойност	84,278	80,204
Получени гаранционни депозити от контрагенти за електрическа енергия	52,163	37,177
Задължения към доставчици	1,235	270
Задължения към контрагенти за електрическа енергия	30,847	41,898
Задължения за дивиденди	18	35
Задължения по лизинг	15	-
Задължения по покупка на инвестиция в дъщерно дружество	-	818
Други задължения	-	6
Общо	84,278	80,204

31.1. Пазарен риск

а. Валутен риск

Групата не е изложена на валутен риск, защото почти всички нейни операции и сделки са деноминирани в български лева и/или евро, доколкото последното е с фиксиран курс спрямо лева по закон.

б. Ценови риск

Групата е изложена на ценови риск по отношение на притежаваните от нея ценни книжа, класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, вкл. и поради концентрация в типа книжа. Ръководството оценява като цяло този риск като нисък поради консервативния характер на инвестициите - основно в български държавни ценни книжа. Ръководството е установило процедури за текущо наблюдение на промените в цените, доходността и матуриретната структура на притежаваните държавни ценни книжа, и респ. предприемане на своевременни мерки и действия при наличие на индикатори за по-трайни негативни тенденции, особено сега в обстановката на световната икономическа криза, респ. текущи и задълбочени анализи на обслужването на вътрешния дълг и възможностите за обслужване в бъдеще от страна на българската държава.

Ръководството на Групата не е разглеждало възможността за инвестиции в корпоративни дългови инструменти поради неприемливия кредитен риск и ниската ликвидност. Поради дългия срок до падежа и потенциалната възможност през следващите 5 години да се наложи ползване на средствата инвестирани в дългосрочни ДЦК, ръководството е приело те да се класифицират „финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (дългови инструменти)“, което налага периодична преоценка на тези активи и съответно отчитане на ефектите от нея в отделен преоценъчен резерв (през друг всеобхватен доход) към капитала на дружествата в Групата.

Към датата на изготвяне на отчета ръководството счита, че средствата инвестирани в дългосрочни ДЦК не са непосредствено необходими за извършването на оперативната дейност на дружествата в Групата.

31.2. Кредитен риск

Финансовите активи на Групата са концентрирани в следните групи: парични средства (текущи сметки и срочни депозити), инвестиции, оценявани по амортизирана стойност, инвестиции, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (държавни ценни книжа и малцинствено участие в други предприятия), търговски и други вземания.

Кредитният риск е свързан с риска някой от контрагентите на Групата да не бъде в състояние да изпълни изцяло и в обичайно предвидените срокове задълженията си към него. Търговските вземания са представени в консолидирания отчет за финансовото състояние в нетен размер, след приспадане на начислените обезценки по очаквани кредитни загуби. Обезценки са направени където и когато са били налице събития, идентифициращи загуби от несъбираемост съгласно предишен опит

Групата няма значителна концентрация на кредитен риск, тъй като дружествата в Групата извършва специализиран вид услуги на своите клиенти, които са основно инвестиционни посредници, банки и търговци на ел.енергия в България.

Допълнително, клиентите имат добро финансово състояние, дълга история и търговско сътрудничество с дружествата в Групата и не допускат нарушения при спазването на кредитните условия съгласно правилника за дейността ѝ по отношение изплащането на дължимите такси за услугите, предоставени от дружествата в Групата. Едновременно с това през 2019 г. с цел повишаване на ефикасността на управлението на кредитния риск за вземания от контрагенти от продажба на ел.енергия, се изисква авансово плащане от контрагентите.

При държаните дългосрочни дългови инструменти с емитент Република България, съществува кредитен риск, но се приема, че поради високия кредитен рейтинг на суверена на този етап кредитният риск е нисък.

Политиката на Групата е да извършва продажбите си при условията на незабавно плащане – основно такси за борсовата търговия, които се заплащат в срок от два до пет дни при сепълмента на сделката. Събираемостта на вземанията се контролира текущо и стриктно от отделите за регистрации, търговия и финансовите отдели на дружествата в Групата, съгласно установената политика на съответното дружество. За целта ежедневно се прави преглед на откритите позиции по клиенти, както и получените постъпления, като се извършва равнение и анализ. Таксите за първоначална регистрация и поддържане на регистрация от страна на клиентите се заплащат преди да бъдат допуснати до активна търговия.

За ограничаване на риска относно паричните средства и предоставени депозити политика на Групата е да ги разпределя по текущи и депозитни сметки с различен срок в различни финансови институции в България.

Паричните, включително разплащателни операции, са ограничени до банки с добра репутация и ликвидност.

Кредитното качество на финансовите активи е посочено в таблицата по-долу:

Финансови активи	Просрочен и	С ненастъпил падеж	Без матуритет	Общо
31.12.2019	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	1,943	374	2,317
Дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	1,943	-	1,943
Капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	-	374	374
Финансови активи по амортизирана стойност	5,397	3,542	109,424	118,363
Търговски и други вземания	5,397	3,542	53	1,878
Парични средства и парични еквиваленти	-	-	109,371	109,371
ОБЩО:	6,679	3,542	109,795	120,680

Финансови активи	Просрочен и	С ненастъпи л падеж	Без матуритет	Общо
31.12.2018	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	1,972	324	2,296
Дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	1,972	-	1,972
Капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	-	324	324
Финансови активи по амортизирана стойност	6,679	18,394	70,992	96,065
Търговски и други вземания	6,679	18,394	3	25,076
Парични средства и парични еквиваленти	-	-	70,989	70,989
ОБЩО:	6,679	20,366	71,316	98,361

31.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация Групата да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж. Тя провежда консервативна политика по управление на ликвидността, чрез която постоянно поддържа оптимален ликвиден запас парични средства, добра способност на финансиране на стопанската си дейност, осъществява постоянно контролно наблюдение на фактическите и прогнозни парични потоци по периоди напред и поддържане на равновесие между матуритетните граници на активите и пасивите на дружеството. Групата генерира и разполага с достатъчно собствени оборотни средства и няма необходимост от привлечени средства за извършване на оперативната си дейност. Текущо матуритетът и своевременното осъществяване на плащанията се следи от финансовите отдели на дружествата в Групата, като се поддържа ежедневна информация за наличните парични средства и предстоящите плащания. Свободните средства се инвестират в срочни депозити при банки, с обичаен оригинален матуритет от 1-6 месеца, считани за сравнително нискорискови инструменти, при относително висока доходност.

Към 31 декември финансовите недеривативни пасиви на дружеството в Групата и към двете дати на консолидирания отчет за финансовото състояние са с до един месец остатъчен матуритет спрямо договорения.

31.4. Риск на лихвоносните парични потоци

Като цяло Групата има значителна част лихвоносни активи. Приходите и оперативните парични потоци са стабилни, предвидими и относително слабо зависими от промените в пазарните лихвени равнища, доколкото основната част от лихвоносните активи са с фиксиран лихвен процент – инвестиции, държани до падеж - облигации (деноминирани в евро), инвестиции на разположение за продажба (държавни ценни книжа в лева и евро) и предоставени срочни депозити в банки (в лева и в евро).

31 декември 2019	Фиксиран лихвен % BGN '000	Плаващ лихвен % BGN '000	Безлихве- ни BGN '000	Общо BGN'000
Финансови активи				
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	1,943	-	374	2,317
Дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	1,943	-	-	1,943
Капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през ДВД	-	-	374	374
Финансови активи по амортизирана стойност	-	109,363	8,997	118,363
Търговски и други вземания	-	-	8,992	8,992
Парични средства и парични еквиваленти	-	109,366	5	109,371
	1,943	109,366	9,371	120,680
Финансови пасиви				
Финансови пасиви по амортизирана стойност	15	-	84,263	84,278
	15	-	84,263	84,278

31 декември 2018

	Фиксиран лихвен % BGN '000	Плаващ лихвен % BGN '000	Безлихве-ни BGN '000	Общо BGN'000
Финансови активи				
Финансови активи оценявани по справедлива стойност през ДВД	1,972	-	324	2,296
Финансови активи оценявани по справедлива стойност през ДВД	1,972	-	-	1,972
Капиталови инструменти	-	-	324	324
Финансови активи по амортизирана стойност	607	2,024	93,434	96,065
Търговски и други вземания	607	-	24,469	25,076
Парични средства и парични еквиваленти	-	2,024	68,965	70,989
	2,579	2,024	93,758	98,361
Финансови пасиви				
Финансови пасиви по амортизирана стойност	818	-	79,386	80,204
	-	-	80,204	80,204

31.5. Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала Групата цели да създава и поддържа възможности то да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвръщаемост на инвестираните средства на акционерите и стопански ползи на другите заинтересовани лица от и участници в неговия бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура.

И през 2019 г. стратегията на ръководството на Групата е да се работи изцяло със собствени средства, генерирани от стопанската му дейност, без да ползва привлечени заемни средства. Тя остава непроменена спрямо 2018 г.

Групата текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала си. Характерното за нея е, че тя традиционно финансира дейността си от собствените си генерирани печалби и чрез своите акционери, без използване на дългов капитал.

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Общо дългов капитал, т.ч.:	111,440	93,709
Задължения (Общо пасиви)	111,440	93,709
Намален с паричните средства и парични еквиваленти	(109,371)	(70,989)
Нетен дългов капитал	2,069	22,720
Общо собствен капитал	19,184	16,592
Общо нетен дълг и собствен капитал	21,253	39,312
Съотношение на задлъжнялост	0,10	0,58

Справедлива стойност

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба, на база позицията, предположенията и преценките на независими пазарни участници на основен или най-изгоден за даден актив или пасив пазар. За своите финансови активи и пасиви Групата приема като основен пазар финансовите пазари в България – БФБ, големите търговски банки – дилъри и за определени специфични инструменти – директни сделки между страните. В повечето случаи, обаче, особено по отношение на финансовите активи, държани до падеж, търговските вземания, търговските задължения и депозитите, Групата очаква да реализира тези финансови активи и чрез тяхното цялостно обратно изплащане или респ. погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Справедливата стойност на финансовите инструменти по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, търгувани на активни фондови пазари се базира на котирани „цени купува“, оповестена от пазарния оператор посредством официални средства към края на отчетния период. Справедливата стойност на финансовите инструменти, които не се търгуват на достатъчно активни пазари се определя и/или потвърждават чрез оценъчни методи, които се базират на различни оценъчни техники и предположения на ръководството, направени на база пазарните условия към края на отчетния период, вкл. котировки на фондови пазари (дневни и усреднени).

Също така голямата част от финансовите активи и пасиви са или краткосрочни по своята същност (търговски вземания, търговски задължения и краткосрочни задължения към други контрагенти), или са отразени в консолидирания отчет за финансовото състояние по пазарна стойност (предоставени безсрочни и срочни банкови депозити) и поради това тяхната справедлива стойност е приблизително равна на балансовата им стойност. Изключение от правилото за последваща оценка по справедлива стойност се прилага относно част от капиталовите инвестиции, представляващи участия в други предприятия, за които няма пазар и обективни условия за определяне по достоверен начин на тяхната справедлива стойност, поради което те са представени по цена на придобиване (себестойност).

Ръководството на Групата счита, че при съществуващите обстоятелства представените в консолидирания отчет за финансовото състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.

32. СВЪРЗАНИ ЛИЦА И СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Основен собственик

Държавата чрез Министерство на финансите притежава 50,05 % от акциите в основния акционерен капитал на Борсата и упражнява контрол върху финансовата и оперативната политика на дружеството-майка.

Предприятие с квалифицирано участие от страна на държавата

Държавата чрез Министерство на финансите притежава пряко 43.7 % от акциите в основния акционерен капитал на Централен депозитар АД и притежава значително влияние. Последното е свързано лице с дружеството-майка и съответно с дружествата от Групата, доколкото и в

двете дружества държавата има квалифицирано участие. Българска фондова борса АД от своя страна също е акционер в Централен депозитар АД с 6.61 % акционерно участие към 31.12.2019 г. (31.12.2018 г.: 6.61 %). (Приложение 16)

Предприятия, в които лице от ключовия управленски персонал на дружеството-майка едновременно взема участие в ръководството му като изпълнителен директор/управител, т.е има управленска власт в това предприятие

Към 31.12.2019 г. предприятия, които имат подобна свързаност са: „Юробанк България“ АД, „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“, Сдружение СК „ДФС-Локомотив София“, „И Ар Би Пропърти Сървисиз София“, „СФБ Капиталов пазар“ АД, „Инфоком“ АД, „СИПКА БИО“ ЕООД, „Бенчмарк Груп“ АД, „Крам МБ“ АД, „Бенчмарк Финанс“ АД, „ЛПБ Инвестиции“ ООД, „ЛНБ Трейдинг“ ЕООД, „В и В Интернешънъл“ ООД, „БМ КРЕДИТ ГРУП“ ООД, „Централен депозитар“ АД (предприятие с квалифицирано участие от страна на държавата), „Българска независима енергийна борса“ АД (дъщерно дружество).

Сделки със свързани лица

Общият размер на сделките със свързани лица са, както следва:

Продажби на свързани лица	Свързано лице	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Наем на офис	Сервиз финансови пазари ЕООД	40	36
Такса сделки, такса членство, такса интернет търговия	Бенчмарк Финанс АД	28	30
Такса сделки, такса членство, такса интернет търговия	Юробанк България АД	4	7
Информационно обслужване	Сервиз финансови пазари ЕООД	3	3
Общо		75	76
Доставки от свързани лица	Свързано лице	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Деловодни услуги	Сервиз финансови пазари ЕООД	36	34
Такса членство	СИИ Линк Скопие	16	8
Информационно обслужване	Централен депозитар АД	6	5
Възнаграждения за опериране с продукта ХЗ	Сервиз финансови пазари ЕООД	1	1
Такса попечителски услуги	Юробанк България АД	-	1
Общо		59	49

Разчети със свързани лица

Разчетните взаимоотношения със свързани лица включват вземания по продажби към 31.12.2019 г.: 3 х.лв. (31.12.2018 г: 1 х.лв.).

Групата има открити разплащателни сметки „Юробанк България“ АД. Наличните към 31.12.2019 г. парични средства по сметки в банката са 24,243 х.лв. (31.12.2018 г. 959 х.лв.)

Възнаграждения на ключовия управленски персонал

Съставът на ключовия управленски персонал на Групата е оповестен в Приложение 1.1.

Заплатите и другите краткосрочни доходи на ключовия управленски персонал към 31.12.2019 г. възлизат на 480 х.лв. (2018 г.: 490 х.лв.), в т.ч.:

- Текущи възнаграждения 411 х.лв. (2018 г.: 410 х.лв.)
- Обезщетение при напускане 48 х.лв. (2018 г.: 60 х.лв.)
- Осигуровки 21 х.лв. (2018 г.: 20 х.лв.)

33. УСЛОВНИ АКТИВИ И ПАСИВИ

На 30 юли 2019 година е изплатена последната вноска по задължението на Българска Фондова Борса АД, относно, договор за покупка на акциите на Българска независима енергийна борса ЕАД. Договора за банковата гаранция е прекратен.

Към 31 декември 2019 г. Групата няма условни активи и пасиви.

34. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

34.1. Обявяване на извънредно положение

Разпространението на пандемия COVID – 19 в световен мащаб оказва влияние върху редица сектори на икономиката, доколкото под карантина в световен мащаб се поставят глобални индустриални райони и цели държави. На 13 март 2020 г. в България е въведено извънредно положение. В страната са въведени строги протиепидемични мерки и ограничения имащи за цел да ограничат социалните контакти и да ограничат разпространението на вируса. Това води до нарушаване на нормалната икономическа дейност почти на всички стопански субекти в България. Ръководството на Групата оценява това събитие като некоригиращо събитие по смисъла на МСФО, приети от ЕС.

Поради непредсказуемата динамика на COVID-19, обхватът и ефектите върху бизнеса на дружествата в Групата, респ. за тяхната бъдеща дейност, активи и пасиви, е сложно и практически невъзможно да бъдат оценени с точност на този етап.

Първоначалната оценка на ръководството е, че все още не са идентифицирани конкретни обстоятелства и фактори, които водят до негативни ефекти върху дейността на дружествата в Групата и техните активи, доколкото:

- Дейностите извършвани от повечето от дружества в Група Българска Фондова Борса имат ключова роля в редица жизненоважни сектори
- Дейността на дружествата в Групата се осъществява най-вече в рамките на територията на Република България. В този смисъл Групата не е зависимост от контрагенти (клиенти и доставчици) от силно засегнатите региони и такава зависимост и за напред е слабо вероятна;
- Основната дейност на дружеството-майка е администриране на пазар на финансови инструменти се извършва съвместно с Deutsche Börse Group, със седалище във гр. Франкфурт, Германия. Доколкото ръководството е запознато, въпреки че географският регион е засегнат от COVID-19, дейностите на DB не са повлияни;
- Дейността на дъщерно дружество Сервиз финансови пазари ЕООД е тясно свързана с дейността на компанията-майка и съществуващата инфраструктура на Борсата. Всички предприети мерки, действия и анализи важат и обхващат и неговата дейност
- Дъщерното дружество БНЕБ АД има ключова роля във веригата за доставки на енергия, която да позволява ефективно и прозрачно ценообразуване на надеждни и сигурни платформи за търговия, за да могат търговските участници да продължат да имат достъп до енергия.
- Основните клиенти на Борсата и на дъщерното дружество БНЕБ ЕАД, в лицето на емитенти, борсови членове и потребители на информационни услуги, производители и търговци на електро енергия, не са индикирали на този етап за възникнали проблеми. Няма забелязана тенденция свързана с отказ от услугите на Борсата и на БНЕБ ЕАД, в следствие от COVID-19.
- Към настоящия момент все още не са изготвени конкретни прогнози за ефектите върху обемите на дейността и размера на приходите на Групата, доколкото е рано да се определят тенденции и насоки в поведението на нейните контрагенти и участници.

За периода март 2020 г.- април 2020 г. няма съществен спад в обема на сделките/търговията с финансови инструменти, а приходите през периода март – април 2020 г. спрямо същия период на предходната 2019 г. са намалели (9 х.лв.) Ръководството не очаква съществено намаление в размера на приходите в сегмент “Регистрация и поддържане на емисии финансови инструменти за търговия и на приходите в сегмент Сегмент „Информационно обслужване“, доколкото те се формират от фиксирани съгласно Тарифата такси, които се заплащат от борсовите членове.

Спад се наблюдава и в приходите от сделките/търговията на организиран пазар на електро енергия, което се дължи основно на намаление на цените на пазар „Ден напред“ в периода след 13.03.2020 г. Спадът е обичаен за този период на годината, в който традиционно предлагането на електрическа енергия нараства поради усилената работа на възобновяемите източници, а потреблението бележи спад.

За минимизиране на възможните негативни ефекти върху дейността ръководството е сформирало кризисен щаб, чиято цел е осигуряване на дейността при извънредната ситуация, както и предприемане на мерки за краткосрочна реакция. Предприетите до момента мерки и действия за ограничаване негативните последици върху дейността на Групата и предпазване на служителите :

- Идентифициране на критичните процеси и определяне на определени стъпки за преодоляването на критични ситуации;
- мерки за дистанционна работа и ротация на персонала без засичане свиват рисковете до минимално допустими в такава среда процеси (провеждане на търговски сесии, допускане на финансови инструменти до търговия, обслужване на емитенти и борсови членове, обработка на корпоративни събития, осигуряване на цялостното функциониране на информационните системи на борсата) и отговорните структурни звена за осигуряването им. Създадена е организация за извършване на работните процеси чрез дистанционни методи;
- Създаване на организация за приоритетно обслужване на борсовите членове при необходимост и при проблеми, свързани с достъп до търговската система. Към момента няма предприети мерки по спешност, свързани със създадената организация;
- осигуряване възможност от страна на Номинираните оператори на пазарите на електроенергия за дистанционно провеждане на търговските сесии на пазарите „Ден напред“ и „В рамките на деня“. Няколко членове на SDAC и SIDC спряха временно извършването на промени в платформите на търговските системи.

Ръководството на Групата и това на дъщерните дружества следят текущо всички канали за комуникация, ежедневно наблюдава изменението на ключовите показатели по дейността (най-вече обемите сделки), актуална информация за основни участници на капиталовия пазар и на борсовия пазар на електрическа енергия, и има готовност при необходимост да предприема допълнителни мерки с цел минимизиране на евентуалните негативни ефекти от пандемията.

За целите на консолидирания финансов отчет за 2019 г., ръководството оценява разпространението на COVID-19 като некоригиращо събитие, настъпило след датата на баланса. На този етап на разпространение на коронавируса и динамиката, с която се развива, то определя, че практически е невъзможно да се направи надеждна преценка и измерване на възможните ефекти на пандемията върху дейността му като капиталова борса, върху качеството на нейните активи, вкл. портфейла от ценни книжа, бъдещето ѝ икономическо ѝ развитие и това, на нейните дъщерни дружества.

34.2. Съвместни дружества

На 21.04.2020 г. Българска фондова борса АД и Централен депозитар АД са учредили „Клиър Екс“ АД (Clear EX) с капитал 100 х. лв. Предметът на дейност на „Клиър Екс“ АД е извършване на услуги като клирингова къща, във връзка със сделки с електрическа енергия, природен газ и стоки, сключени на организиран пазар, както и други дейности разрешени от закона. Капиталът на дружеството е 100 х.лв., разпределен в 100 000 броя безналични поименни акции с право на глас и с номинална стойност 1 (един) лев. Участията в капитала на дружеството от страна на ЦД АД и БФБ АД са съответно 60% и 40%.

На 21.04.2020 г. Българска фондова борса АД и Централен депозитар АД са учредили „БД КОНСУЛТИ“ ООД. Предметът на дейност на БД КОНСУЛТИ“ ООД включва административно, финансово и деловодно обслужване, както и други дейности разрешени от закона. Капиталът на дружеството е 5 х.лв., разпределен в 5 000 дяла с номинална стойност 1 (един) лев. Участията в капитала на дружеството от страна на ЦД АД и БФБ АД са съответно 50% и 50%.

Няма други значими събития, настъпили между отчетната дата и датата на приемане на консолидирания годишен отчет за финансовото състояние, които да изискват корекция и/или допълнително оповестяване във финансовите отчети за годината, завършваща на 31 декември 2019 г.